

รายงานการวิจัย

การศึกษาจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของ

พนักงานมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

The study an ethic of responsivility among officers of

Srinakharinwirot University

๑๙๓๓ ๒๕๕๕

สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เรื่อง การศึกษาจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อพนักงานมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ชื่อผู้วิจัย นางสาวนันทา สมใจ
สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปีที่วิจัย 2553

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อพนักงานมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามเพศ สถานภาพการสมรส และประสิทธิภาพการทำงาน กลุ่มตัวอย่างเป็นพนักงานสายสนับสนุนวิชาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 150 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อลักษณะเป็นสถานการณ์ 3 ตัวเลือก โดยการวิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อจำแนกตามเพศ สถานภาพการสมรส และประสิทธิภาพการทำงานที่ต่างกัน โดยวิเคราะห์หาค่าความแปรปรวนแบบสามทาง (Three-way analysis of variance)

ผลการวิจัยพบว่า

พนักงานมหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า เพศหญิงและชาย มีจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่ออยู่ในระดับค่อนข้างดี และเมื่อเปรียบเทียบจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อพนักงานมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่มี เพศ สถานภาพสมรส และประสิทธิภาพการทำงานต่างกัน ไม่พบว่ามีปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากความแตกต่างที่จะส่งผลร่วมกันต่อจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อ

ประกาศขอบคุณการ

รายงานการวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีเป็นเพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจาก ผู้อำนวยการสำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุนันท์ ศลโกสม ที่ได้ให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาแนะนำในการจัดทำงานวิจัยนี้ทุกขั้นตอน ตลอดจนชี้แนะแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดีแก่ผู้วิจัยตลอดมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและประทับใจในความเมตตากรุณา จึงขอกราบขอบพระคุณท่านด้วยความเคารพอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ และขอขอบคุณผู้บริหาร พนักงานมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้เป็นอย่างดี และขอขอบคุณเพื่อนร่วมงานทุกคนที่ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือในการทำวิจัย

นางสุนันทา สมใจ

Title: The study an ethic of responsivity among officers of Srinakharinwirot University.

Researcher : Mrs. Sununta somjai. Educational and Psychological Test Bureau

Srinakharinwirot University

Year: 2553

Abstract

The purpose of this study was to compare an moral in responsibility of supporting officials in Srinakharinwirot University classified by sex, status and experience. Participants of 150 supporting officials were purposively drawn from all faculty of the university. The moral in responsibility test, situation type with three alternatives, was used to measure sample. The data was analyzed by descriptive statistics and three way anova. The results of the study revealed that the mean of moral in responsibility of supporting officials was quite good level and there was no significantly interaction by sex, status and experience.

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ความสำคัญของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
สมมติฐานในการวิจัย	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะทางจริยธรรม	7
ความหมายของจริยธรรม	7
โครงสร้างคุณลักษณะของจริยธรรม	10
องค์ประกอบของจริยธรรม	12
ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม	13
จริยธรรมด้านความรับผิดชอบของพนักงานมหาวิทยาลัย	23
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ	25
ความหมายความรับผิดชอบ	25
ลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบ	26
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวัดจริยธรรม	28
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	31
งานวิจัยต่างประเทศ	31
งานวิจัยในประเทศไทย	35

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการวิจัย	40
การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	40
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	42
การสร้างและตรวจสอบเครื่องมือ	43
การวิเคราะห์ข้อมูล	46
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	46
สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน.....	48
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	49
สัญลักษณ์และอักษรที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	49
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	55
สังเขปจุดมุ่งหมายของการวิจัย.....	55
สรุปผลการวิจัย.....	55
อภิปรายผล.....	56
ข้อเสนอแนะ.....	57
บรรณานุกรม	58
ภาคผนวก	66
ภาคผนวก ก.....	67
ภาคผนวก ข.....	68
ภาคผนวก ค.....	71
ประวัติย่อผู้วิจัย	76

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

- 1 ภาพทฤษฎีดันไม้จรรยาธรรมแสดงถึงจิตลักษณะพื้นฐานและองค์ประกอบทาง
จิตใจที่จะนำไปสู่พฤติกรรมทางจรรยาธรรม 20

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 เทคนิคหรือเครื่องมือที่ใช้วัดจริยธรรมต่างๆ.....	31
2 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ของพนักงานมหาวิทยาลัย	42

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา แต่การพัฒนาประเทศจะดำเนินไปอย่างมีคุณภาพเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะของประชากรส่วนใหญ่เป็นสำคัญ กล่าวคือ ประชากรต้องมีคุณภาพ ดังที่ (ธีระ ชัยยุทธธรรมรงค์, 2535 : 45-46) ได้กล่าวว่า สิ่งที่ต้องคำนึงในการพัฒนาประเทศคือ การพัฒนาคนด้วยการจัดการศึกษาและให้ความรู้แก่ประชากร อย่างไรก็ตาม หากคนมีความรู้แต่ขาดคุณธรรมและจริยธรรมแล้ว สังคมนั้นก็จะขาดความสงบสุข เนื่องจากความรู้วิทยาการทั้งหลายนั้น ไม่ช่วยให้ “คน” เป็น “คน” โดยสมบูรณ์ สังคมจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นในการกำหนดการศึกษา ตรงกับที่พระธรรมปิฎกได้กล่าวไว้ว่า หน้าที่ของการศึกษาจะต้องพัฒนาคน และนำสังคม เพื่อช่วยให้มนุษย์สามารถแก้ปัญหาของสังคมและมนุษยชาติได้ (พระธรรมปิฎก, 2537 : 6-9) สภาพสังคมมีปัญหา เพราะคนในสังคมให้ความสำคัญแต่การพัฒนาวัตถุ ขาดความสนใจพัฒนาทางด้านจิตใจ การเปลี่ยนแปลงทางวัตถุทำให้คนสมัยใหม่หลงใหลใฝ่ฝันต่อรูปธรรมที่จะนำความสุขสบายมาให้แก่ตนโดยไม่คำนึงถึงคุณธรรม (เกียรติศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2540 : 62) ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมทางมนุษย์ถูกกำหนดโดยสภาพแวดล้อมและเทคโนโลยี ซึ่งมิได้พัฒนาไปในทางที่พึงประสงค์ การพัฒนาเพียงเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมไม่สามารถทำให้มนุษย์ดำรงชีวิตอย่างสงบสุขได้ (พระธรรมปิฎก, 2537 : 106) การพัฒนาอย่างมีคุณภาพที่ครอบคลุมนั้น ไม่ใช่มีเฉพาะองค์ประกอบทางด้านสิ่งแวดล้อมกับเศรษฐกิจเท่านั้น ต้องมองสามด้าน คือ ชีวิตมนุษย์ สังคม และสิ่งแวดล้อม ทั้งสามด้านต้องเกื้อกูลประสานกัน และพัฒนาไปพร้อมกัน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2524 : 1) ได้ให้ความสำคัญว่า จริยธรรมเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ประเทศไทยต้องให้ความสำคัญและนำมาพัฒนาบุคคลภายในประเทศให้ยึดมั่นและปฏิบัติในชีวิตประจำวัน จริยธรรมแปลตามหลักศาสนาและภาษาสันสกฤต คือ ธรรมที่ควรปฏิบัติหรือธรรมที่พึงปฏิบัติ ซึ่งเป็นสิ่งที่บุคคลในสังคมเรียกร้องตลอดเวลา โดยเฉพาะพฤติกรรมด้านจริยธรรม 9 ประการ อันได้แก่ ความประหยัด ความขยันหมั่นเพียร ความมีสติปัญญา การพึ่งตนเอง ความรับผิดชอบ ความสามัคคี การยึดมั่นในคุณธรรมและศีลธรรม ความมีวินัย และความรักชาติ ถ้าบุคคลในสังคมส่วนใหญ่ปฏิบัติได้ครบทั้ง 9 ประการ ย่อมเป็นรากฐานอันสำคัญที่จะช่วยสนับสนุนความเจริญของบ้านเมืองได้ทุกองค์กร หน่วยงาน และสถาบัน

ในสภาพสังคมไทยปัจจุบันจะเห็นว่ามีคนจำนวนมากเดือดร้อนจนวายเป็นสงฆ์ไม่สงบสุขเท่าที่ควร ซึ่งปัญหาเกิดจากขาดคุณธรรม จริยธรรม เช่น ขาดระเบียบวินัย ไม่เลิกละเห็นแก่ตัว

ขาดความกตัญญูทดแทนที่ ประพฤติตนไม่ถูกกาลเทศะ ความเกียจคร้านในการทำงานขาดความ
อ่อนน้อมถ่อมตน ขาดความซื่อสัตย์ ขาดมนุษยธรรม การอิจฉาริษยา ไม่ตรงต่อเวลา ละโมบ มี
โมหะ โทสะ ขาดความเห็นอกเห็นใจกัน ไม่รู้จักประมาณตน ขาดความละเอียดรอบาป ทุกปัญหาที่
เกิดขึ้นถ้านำมาวิเคราะห์กับหลักธรรมในพระพุทธศาสนาจะพบว่า ปัญหาเหล่านั้นเกิดจากวิสัยของ
มนุษย์ที่ขาดคุณธรรม ซึ่งพระพุทธเจ้าตรัสไว้เพื่อสอนให้มนุษย์ทุกคนเป็นคนดี (ผกา สัตยธรรม.
2544 : 63-71) สอดคล้องกับแนวคิดของ (สมพร เทพสิทธา. 2542 : 15-16) ได้กล่าวไว้ใน
หนังสือคุณธรรมและจริยธรรมว่า การเป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมในสังคมปัจจุบันลดลง
ประชาชนและเยาวชนจำนวนมากไม่เห็นความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรมเท่าที่ควร ไม่ยึดมั่นใน
คุณธรรม และไม่ประพฤติปฏิบัติตามจริยธรรม ทำให้สังคมมีปัญหาสังคม มีความเจริญทางด้าน
วัตถุ แต่มีความเสื่อมโทรมทางจิตใจ ในปัจจุบันค่านิยมบางอย่างได้เปลี่ยนแปลงไป ก่อนนี้สังคม
ยกย่องคนที่มีคุณธรรม คนที่ประพฤติผิดในศีลธรรมจะถูกประณามไม่มีใครอยากคบหา แต่ใน
ปัจจุบันสังคมกลับยกย่องคนที่มีเงิน คนที่มีตำแหน่งสูง และคนที่มีชื่อเสียง แม้ว่าคนเหล่านั้นจะ
ประพฤติผิดศีลธรรม ก็ตาม ยุคโลกาภิวัตน์มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และ
เทคโนโลยีเป็นยุคของข้อมูลข่าวสาร ยุคโลกไร้พรมแดน โลกข้อมูลข่าวสารจึงมีอิทธิพลต่อ
ความคิด จิตใจและพฤติกรรมของมนุษย์มากขึ้น คนไทยเป็นจำนวนไม่น้อยได้ตกเป็นเหยื่อของ
ข้อมูลข่าวสารและการโฆษณา ถูกอิทธิพลของวัฒนธรรม และค่านิยมจากต่างชาติครอบงำ ลุ่ม
หลงในวัฒนธรรมและค่านิยมของต่างประเทศ ไม่สนใจในคำสอนของศาสนาและวัฒนธรรมไทย
ทำให้คนมุ่งแสวงหาแต่ความสุขทางวัตถุ มีความเห็นแก่ตัวมากยิ่งขึ้น ขาดความเชื่ออาทร
ขาดความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่เห็นความสำคัญของศาสนา และขาดคุณธรรม จริยธรรม
ไม่เชื่อในเรื่องของกฎแห่งกรรม

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขโดย
ผ่านกระบวนการทางการศึกษานั้นอยู่บนหลักการที่เป็นการพัฒนาที่สมบูรณ์รอบด้านทั้งร่างกาย
จิตใจ สติปัญญา และสังคม อีกทั้งเปรียบพร้อมด้านคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการ
อยู่ร่วมกับผู้อื่นอีกด้วย เพื่อเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา โดยผ่านการทางการศึกษาบทบาทของ
การศึกษาจึงไม่เพียงเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเท่านั้น แต่เป็นทั้งตัวการสำคัญในการพัฒนา
โดยตรง และเป็นผลของการพัฒนาอีกด้วย (วราคม ทีสุภะ. 2543 : 109-110)

ข้อบังคับข้าราชการพลเรือนว่าด้วยจรรยาบรรณของข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2537 ได้
อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 91 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535
ออกข้อบังคับว่าด้วยจรรยาบรรณของข้าราชการพลเรือนมีทั้งหมด 15 ข้อ เป็นพฤติกรรม จิตทาง

ราชการมุ่งหวังให้ข้าราชการพลเรือนทุกคนประพฤติปฏิบัติตามเพื่อให้เป็นสิ่งที่เลื่อมใสศรัทธาและยกย่องของบุคคลทั่วไป และโดยที่ถ้อยคำและข้อความที่ปรากฏในข้อบังคับมีหลายคำ ซึ่งจำเป็นต้องอธิบายขยายความว่าถ้อยคำและข้อความที่นำมาใช้นี้มีความหมายเพียงใด เช่น คำ “สุจริต” “อคติ” และ “ศีลธรรมอันดี” เป็นต้น (สำนักส่งเสริมวินัยและรักษาระบบคุณธรรม สำนักงาน ก.พ. 2537 : 1) เซสเตอร์ (สบโชค พูลนวม. 2523: 9; อ้างอิงมาจาก Chester.1962: 102) กล่าวว่า ความรับผิดชอบ แสดงถึงสภาพอารมณ์ของบุคคลที่มีความรู้สึกเสียใจไม่พอใจเมื่อไม่ได้ในสิ่งอันควร หรือไม่ได้ละเว้นในสิ่งอันควรเว้นเป็นความรู้สึกด้วยตนเองว่าสิ่งใดควรในเชิงศีลธรรม และคุณธรรมตามสภาพที่บุคคลเป็นสมาชิกอยู่ ผู้นำที่ดีย่อมยินดีรับผิดชอบเมื่อพลาด และเต็มใจรับคำตำหนิ ขณะเดียวกันเมื่อรับหน้าที่ใดมาแล้ว จะบากบั่นทำหน้าที่นั้นอย่างดีที่สุด ฟังก์และแวนแนลส์ (Funk and Wagnalls. 1966: 2095) กล่าวถึงความรับผิดชอบว่า เป็นการแสดงออกถึงความรับผิดชอบและรับชอบในการทำงานของตน มีความซื่อสัตย์ ไว้ใจได้สามารถจัดการเงิน และหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และอีกทั้งยังกล่าวอีกด้านว่าเป็นความสามารถในการตอบสนองต่อหน้าที่ หรือข้อตกลงที่ตั้งไว้ตามอุดมคติ กฎของศีลธรรมและหลักของศีลธรรมอีกด้วย กระทรวงศึกษาธิการ (2524: 22) กล่าวถึงความรับผิดชอบว่า เป็นความรู้สึกในจิตใจ เมื่อทำอะไรหรือมีหน้าที่อะไรแล้วต้องทำให้สำเร็จและได้ผลดี และจะต้องรับผลที่เกิดขึ้นทั้งผิดและชอบ ไม่ใช่รับแต่ความชอบอย่างเดียว แล้วโยงความคิดให้ผู้อื่น ผู้ปฏิบัติหน้าที่โดยสมบูรณ์เรียกว่า ผู้มีความรับผิดชอบ ชวาล แพรัตกุล (2514: 33) กล่าวถึงความรับผิดชอบ ว่าเป็นความสนใจ ความตั้งใจที่จะทำงาน และติดตามผลงานที่ทำไปแล้วเมื่อปรับปรุงแก้ไขให้สำเร็จไปด้วยดี ยอมรับสิ่งที่ตนกระทำลงไปทั้งด้านที่เป็นผลดี และผลเสียโดยแสดงออกในรูปการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ ปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวังอย่างมีจุดหมายเพื่อให้ได้ผลสำเร็จตามที่ได้รับมอบหมายมา

การศึกษจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของพนักงานมหาวิทยาลัยที่มีเพศ สถานภาพ การสมรส และประสบการณ์ทำงานที่ต่างกัน ทำให้ข้อมูลเกี่ยวกับจริยธรรมด้านความรับผิดชอบเป็นประโยชน์ในการนำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพทางจริยธรรมของพนักงานมหาวิทยาลัย และเป็นแนวทางในการปรับปรุงคุณภาพของพนักงานมหาวิทยาลัยให้ตรงกับความต้องการของสังคมต่อไป ตลอดจนหลักแนวทางในวิชาชีพของตน โดยมุ่งประโยชน์ของประเทศชาติมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ทั้งนี้เพื่อธำรงรักษาศักดิ์ศรีแห่งอาชีพข้าราชการ อีกทั้งเพื่อเป็นกำลังสำคัญในการสนับสนุนผลักดันให้ภารกิจหลักภาครัฐบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อพนักงานมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามเพศ สถานภาพการสมรส และประสบการณ์การทำงาน

2. เพื่อเปรียบเทียบจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อพนักงานมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่มีเพศ สถานภาพการสมรส และประสบการณ์การทำงานต่างกัน

ความสำคัญของการวิจัย

1. ข้อมูลด้านจริยธรรมของพนักงานมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหาร ในการพัฒนาและส่งเสริมจริยธรรมพนักงานมหาวิทยาลัย ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

2. ข้อมูลที่ได้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายในการคัดเลือกและจัดสรรบุคลากรให้เหมาะสมกับภาระงานและบทบาทหน้าที่

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นพนักงานประจำสายสนับสนุนวิชาการสังกัด คณะ/สำนัก/สถาบัน ของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผู้ที่ปฏิบัติงานให้แก่องค์กรมหาวิทยาลัย เพื่อรับค่าจ้างหรือค่าตอบแทน เป็นการปฏิบัติงานสายสนับสนุนวิชาการ สังกัด คณะ/สำนัก/สถาบัน ได้แก่ (นักวิชาการ เจ้าหน้าที่บริหารทั่วไป งานธุรการ พนักงานการเงินและบัญชี ตลอดจนผู้ปฏิบัติงานด้านสนับสนุนอื่นๆ อาทิเช่น เจ้าหน้าที่บุคคล นายช่างไฟฟ้า และพนักงานพัสดุ) แต่ไม่รวมถึงลูกจ้างซึ่งทำงานเกี่ยวกับงานบ้านหรืองานรับจ้างเหมา

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นพนักงานประจำสายสนับสนุนวิชาการสังกัด คณะ/สำนัก/สถาบัน ของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผู้ที่ปฏิบัติงานให้แก่องค์กรมหาวิทยาลัย เพื่อรับค่าจ้างหรือค่าตอบแทน เป็นการปฏิบัติงานสายสนับสนุนวิชาการ สังกัด คณะ/สำนัก/สถาบัน ได้แก่ (นักวิชาการ เจ้าหน้าที่บริหารทั่วไป งานธุรการ พนักงานการเงินและบัญชี ตลอดจนผู้ปฏิบัติงานด้านสนับสนุนอื่นๆ อาทิเช่น เจ้าหน้าที่บุคคล นายช่างไฟฟ้า และพนักงานพัสดุ) แต่ไม่รวมถึงลูกจ้างซึ่งทำงานเกี่ยวกับงานบ้านหรืองานรับจ้างเหมา ที่เลือกแบบเจาะจง จากพนักงานมหาวิทยาลัยทั้งหมดที่เข้าปฏิบัติงานตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป จำนวน 201 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1.1 เพศ จำแนกเป็น

1.1.1 เพศหญิง

1.1.2 เพศชาย

1.2 สถานภาพสมรส จำแนกเป็น

1.2.1 โสด

1.2.2 ไม่โสด

1.3 ประสบการณ์ทำงาน จำแนกเป็น

1.3.1 1 – 5 ปี

1.3.2 6 ปีขึ้นไป

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ จริยธรรมด้านความรับผิดชอบ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **จริยธรรมด้านความรับผิดชอบ** หมายถึง ความมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายด้วยความพยายาม รู้จักไตร่ตรองให้รอบคอบเพื่อให้บรรลุผลตามความมุ่งหมาย โดยรู้จักหน้าที่ที่ตนต้องกระทำหรือปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย และยอมรับผลของการกระทำนั้น ทั้งด้านผลดีและผลเสีย ตลอดจนพร้อมที่จะปรับปรุงวิธีปฏิบัติเพื่อให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

2. **ประสบการณ์ทำงาน** หมายถึง ระยะเวลาของการปฏิบัติงานเริ่มต้นการทำงานของการเป็นพนักงานมหาวิทยาลัยจนถึงปัจจุบัน คิดเป็นปีตามปฏิทิน

2.1 1 – 5 ปี

2.2 6 ปีขึ้นไป

3. **เพศ** หมายถึง พนักงานมหาวิทยาลัยที่เป็นเพศหญิง และพนักงานมหาวิทยาลัยที่เป็นเพศชาย

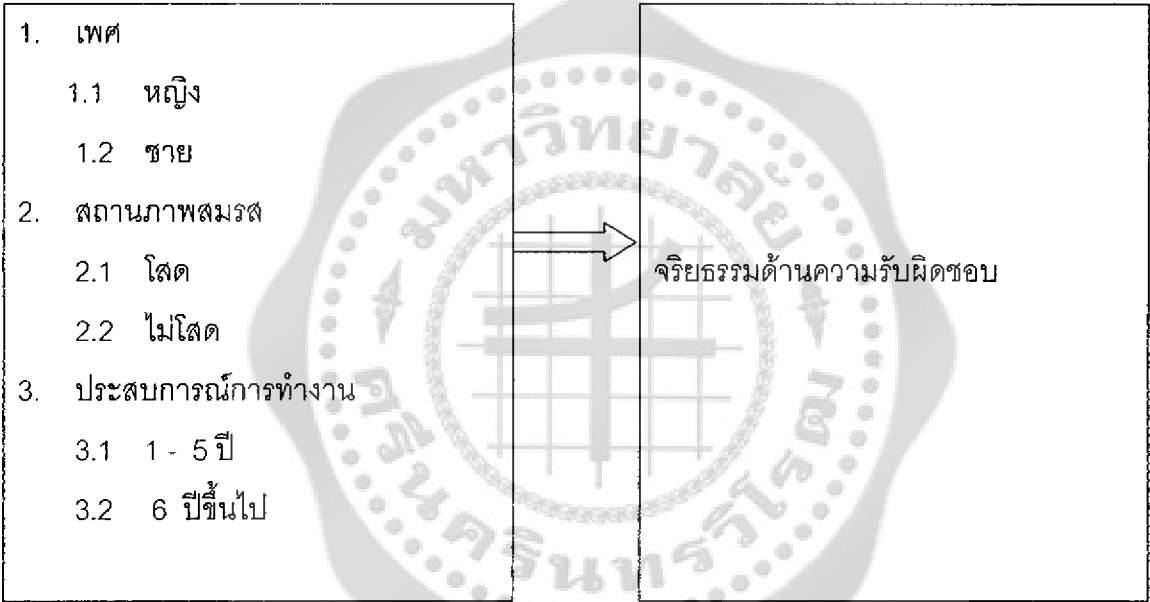
4. **สถานภาพสมรส** หมายถึง พนักงานมหาวิทยาลัยที่เป็นโสด พนักงานมหาวิทยาลัยไม่โสด คือ สมรส หย่า หรือหม้าย

สมมติฐานในการวิจัย

- 1. จริยธรรมด้านความรับผิดชอบ ของพนักงานมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่มีเพศสถานภาพสมรส ต่างกัน มีจริยธรรมด้านความรับผิดชอบแตกต่างกัน
- 2. จริยธรรมด้านความรับผิดชอบ ของพนักงานมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีจริยธรรมด้านความรับผิดชอบแตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

พนักงานมหาวิทยาลัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เสนอรายละเอียดตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะทางจริยธรรม

- 1.1 ความหมายของจริยธรรม
- 1.2 โครงสร้างคุณลักษณะของจริยธรรม
- 1.3 องค์ประกอบทางจริยธรรม
- 1.4 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม
- 1.5 จริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อพนักงานมหาวิทยาลัย

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อ

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวัดจริยธรรม

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 4.1 งานวิจัยต่างประเทศ
- 4.2 งานวิจัยในประเทศ

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะทางจริยธรรม

1.1 ความหมายของจริยธรรม

สกล นิลวรรณ (2522 : 5) ให้ความหมายจริยธรรมว่า เป็นเรื่องเกี่ยวกับการวินิจฉัย สิ่งที่เป็นความดี ความเชื่อ ความถูกต้อง ความไม่ถูกต้อง และภาระหน้าที่อันบุคคลจะพึงกระทำในกรณีต่างๆ กัน

บรรจง จันทรสชา (2522 : 176-180) ได้อธิบายจริยธรรม คือ การประเมินคุณค่าของการกระทำ หรือการแสดงออกของมนุษย์เพื่อหาคำตอบว่าการกระทำเช่นนั้นดีหรือชั่ว ยุติธรรม หรืออยุติธรรม

พนัส หันนาคินทร์ (2523 : 10) อธิบายว่า จริยธรรมคือ คุณสมบัติทางความประพฤติที่สังคมมุ่งหวังให้สมาชิกของสังคมประพฤติปฏิบัติตาม

ลาโรซ บัวศรี (2523 : 142) ได้อธิบายไว้ว่าจริยธรรมคือแนวทางในการประพฤติตนเพื่อยุติกันได้อย่างร่มเย็นในสังคม ซึ่งจะรวบรวมค่านิยมที่จำเป็นเข้าไว้ด้วยกัน อาจจะอยู่ระดับที่

ลดหลั่นลงไปจากระดับของศีลธรรมและคุณธรรม ค่านิยมที่จำเป็นเหล่านั้น ได้แก่ ธรรมเนียม ประเพณี กฎหมาย อุดมการณ์ วินัย มรรยาท เป็นต้น

วีระ บำรุงรักษา (2523 : 131) ได้ให้ความหมายไว้ว่า จริยธรรมคือแบบแผนความประพฤติที่ตั้งอยู่บนหลักคุณธรรมและเป็นมาตรฐานของวัฒนธรรม

แสง จันทร์งาม (2530 : 20) ได้อธิบายว่าจริยธรรมคือ พฤติกรรมของมนุษย์ที่แสดงออกมาทางกาย วาจา ใจ เป็นการทำ พูด คิด ที่เราอาจประเมินค่าเป็นดีเป็นชั่วได้ ถ้าชั่วก็ควร ละเว้น ถ้าดีก็ควรกระทำ “ศีลธรรม” หมายถึง การเว้นจากความชั่ว คือ การเบียดเบียนชีวิต ทรัพย์สิน และคนรักของผู้อื่น เป็นต้น ธรรม หมายถึง การทำความดี คือการช่วยผู้อื่น แต่เมื่อ จำเป็นต้องใช้ คำว่า “จริยธรรม” ก็ขอใช้ในความหมายแบบเดียวกับศีลธรรม คือ การเว้นชั่ว ทำดี

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524 : 2-3) ได้อธิบายความหมายของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรม (Morality) หมายถึง ลักษณะทางสังคมหลายลักษณะของมนุษย์และมีขอบเขตรวมถึง พฤติกรรมทางสังคมประเภทต่างๆ ลักษณะและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมจะมีคุณสมบัติ คือ เป็นลักษณะที่สังคมต้องการให้มีอยู่ในสังคมนั้น คือพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบให้การสนับสนุนและผู้กระทำโดยมากเกิดความพอใจว่าการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม ลักษณะอีกประการคือ ลักษณะที่สังคมไม่ต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกของสังคม เป็นการกระทำที่สังคมลงโทษหรือพยายามกำจัดผู้ที่กระทำและเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องไม่สมควร ลักษณะต่างๆ ของมนุษย์ที่เกี่ยวกับจริยธรรมมีหลายประการ เช่น ความรู้ ทัศนคติ การใช้เหตุผลและพฤติกรรมต่างๆ

เสฐียรพงษ์ วรรณปก (2533 : 20) ได้สรุปความหมายจริยธรรมว่า เป็นหลักสำหรับให้คนเรายึดถือในการปฏิบัติตน จริยธรรมตัดสินใจให้เราเป็นคนดี มีความประพฤติดี ละเว้นความชั่ว

ฤกษ์ชัย คุณูปการ (2539 : 3) ได้สรุปความหมายของจริยธรรมว่า หมายถึงผู้ที่มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ มีความดีงาม มีคุณธรรมและศีลธรรมประจำใจ เมื่อแสดงพฤติกรรมแล้ว จะได้รับความพึงพอใจหรือความภาคภูมิใจในตนเองที่ได้กระทำในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นธรรม เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม

สมบุรณ์ ชิตพงศ์ (2544 : 6-7) ได้ให้ความหมายของจริยธรรม คือ สิ่งที่ปฏิบัติแล้วเกิด ความดี ความงาม ความสวย เป็นสิ่งที่เกี่ยวเนื่องและซ้อนทับคุณธรรม ซึ่งหมายถึงสิ่งที่ปฏิบัติแล้วเกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น จริยธรรมจะเน้นในสิ่งที่เหนือกว่าคุณประโยชน์

นักปรัชญาและนักจิตวิทยาชาวต่างประเทศ ได้ให้ความหมายจริยธรรม ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า Morality ไว้เช่น

บราวน์ (Brown. 1968 : 411-424) จริยธรรม คือ ระบบกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่บุคคลใช้ในการแยกแยะการกระทำที่ถูกต้องออกจากการกระทำผิด

โคลเบอร์ก (Kohlberg. 1976 : 4-5) กล่าวว่า จริยธรรมมีพื้นฐานของความยุติธรรม ถือเอาการกระจายสิทธิหน้าที่อย่างเท่าเทียมกันโดยมิได้หมายถึงกฎเกณฑ์ที่บังคับทั่วไป แต่เป็นกฎเกณฑ์ที่มีความเป็นสากลที่คนส่วนใหญ่รับไว้ในทุกสถานการณ์ ไม่มีการขัดแย้งเป็นอุดมคติ ดังนั้นพันธะทางจริยธรรมจึงเป็นการเคารพต่อสิทธิข้อเรียกร้องของบุคคลอย่างเสมอภาคกัน

อาร์บัทโน และคณะ (Arbuthon and others. 1981 : 22) ได้สรุปว่าจริยธรรม คือ หลักแห่งความยุติธรรม ความเสมอภาคและการรู้จักสิทธิและหน้าที่

ฮินแมน (Hinman. 1998 : 5) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมว่า เป็นการแสดงให้เห็นสภาวะหรือการสะท้อนกลับอย่างมีจิตสำนึกเกี่ยวกับความเชื่อทางด้านศีลธรรม (Moral Beliefs) หรือหลักศีลธรรมในสังคมที่ให้ความสำคัญพฤติกรรมบุคคลในสังคม

สรุปได้ว่า จริยธรรมหมายถึงความคิดทางความประพฤติที่สังคมมุ่งหวังให้สมาชิกของสังคมประพฤติปฏิบัติตาม ซึ่งเป็นแนวทางในการประพฤติตนเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในสังคม โดยถือว่าจริยธรรมเป็นเกณฑ์หนึ่งในการแยกแยะการกระทำที่ถูกต้องออกจากการกระทำที่ผิด

คำที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม

ยุพา นันทะไชย (2536 : 4) ได้นิยามคำที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม ดังนี้

ศีลธรรม (Morals) คือ ประมวลกฎเกณฑ์ความประพฤติของศาสนาใดในศาสนาหนึ่ง ศีลธรรมจะต่างจากจริยธรรมในแง่ที่จริยธรรมเป็นคำกลางๆ ไม่เฉพาะเรื่องศาสนา แต่เกี่ยวข้องกับเรื่องของความถูกต้องตามขนบธรรมเนียมประเพณีและสังคมด้วย ส่วนศีลธรรมนั้นใช้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศาสนา

คุณธรรม (Virtue) หมายถึง อุปนิสัย อันดีงามซึ่งสั่งสมอยู่ในจิตใจ อุปนิสัยนี้ได้มาจากความพยายามและความประพฤติที่ติดต่อกันมาเป็นเวลานาน

มโนธรรม (Conscience) คือ ความสำนึกถึงมาตรการความประพฤติดี อาจจะสำนึกในขณะที่จะต้องตัดสินใจเลือกวิถีทางประพฤติเฉพาะหน้าหรืออาจจะสำนึกในอดีต แต่ยังมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกวิถีทางประพฤติ

ค่านิยม (Value) หมายถึง การยอมรับนับถือและพร้อมที่จะปฏิบัติตามคุณค่าที่คนหรือกลุ่มคนมีอยู่ต่อสิ่งต่างๆ ซึ่งอาจเป็นวัตถุ มนุษย์ สิ่งมีชีวิตอื่นๆ รวมทั้งการกระทำในด้านเศรษฐกิจ

สังคม จริยธรรมและสุนทรียธรรม ทั้งนี้โดยได้ทำการประเมินจากทัศนะต่างๆ โดยถี่ถ้วนและรอบคอบแล้ว

1.2 โครงสร้างคุณลักษณะของจริยธรรม

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องจริยธรรมของบุคลากรกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2523 ก : 17-18) ได้ประมวลคุณลักษณะของจริยธรรม และสรุปองค์ประกอบคุณลักษณะของจริยธรรมไว้ 10 ประการ ดังนี้

1. ความรับผิดชอบ หมายถึง ความมุ่งมั่น ตั้งใจ ในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพันด้วยความพากเพียร และละเอียดรอบคอบ ยอมรับผลการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้บรรลุความสำเร็จ ทั้งพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น
2. ความซื่อสัตย์ หมายถึง การประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสมและตรงต่อความเป็นจริง ประพฤติอย่างตรงไปตรงมาทั้งกาย วาจา ใจ ต่อตนเอง และผู้อื่น
3. ความมีเหตุผล หมายถึง ความสามารถในการใช้ปัญญาในการประพฤติปฏิบัติ รู้จักไตร่ตรอง พิสูจน์ให้ประจักษ์ ไม่หลงงมงาย มีความยับยั้งชั่งใจโดยไม่ผูกพันกับอารมณ์ และความยึดมั่นของที่มีอยู่เดิมซึ่งอาจผิดได้
4. ความกตัญญูกตเวที หมายถึง ความรู้สึกสำนึกในอุปการะคุณที่ผู้อื่นมีต่อเรา และตอบแทนบุญคุณนั้นๆ ต่อผู้อื่น
5. การรักษาระเบียบวินัย หมายถึง การควบคุมการประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องและเหมาะสมกับจรรยาบรรณ ขอบบังคับ กฎหมายและศีลธรรม
6. ความเสียสละ หมายถึง การละความเห็นแก่ตัว การให้ปันกับคนที่ควรให้ ด้วยกำลังกาย กำลังทรัพย์ กำลังปัญญา รวมทั้งการรู้จักสละทิ้งอารมณ์ร้ายในตนเอง
7. ความสามัคคี หมายถึง ความพร้อมเพรียงเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ร่วมมือกันกระทำกิจการให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี โดยเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน
8. การประหยัด หมายถึง การใช้สิ่งของทั้งหลายพอเหมาะพอควรให้ได้ประโยชน์มากที่สุด ไม่ยอมให้มีส่วนเกินมากนัก
9. ความยุติธรรม หมายถึง การปฏิบัติด้วยความเที่ยงตรง สอดคล้องกับความจริงและเหตุผล ไม่มีความลำเอียง
10. ความเมตตากรุณา หมายถึง ความรักใคร่ปรารถนาจะให้ผู้อื่นเป็นสุข ความสงสาร คิดจะช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นทุกข์

จำนง อาศิรวัจน์ (2529 : 34-35) ได้กล่าวถึงโครงสร้างคุณลักษณะของ จริยธรรมพื้นฐานไว้ 29 ประการ คือ

1. การไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกายของบุคคลและสัตว์
2. ความเมตตากรุณา
3. การไม่โลภและไม่ขโมย
4. ความเชื่อเพื่อพ่อแม่และเสียสละ
5. การไม่ละเมิดของรักผู้อื่น
6. การรู้จักความพอดี
7. การไม่พูดปด ไม่บิดเบือน ไม่อำพรางความจริง การไม่ยุ่งให้เกิดความแตกแยก และ

การไม่พูดคำหยาบ

8. การมีสัจจะและความจริงใจ
9. การไม่หลงและเสพสิ่งเสพติดให้โทษ
10. ความเป็นผู้มีสติ รู้จักยับยั้งชั่งใจ รู้สึกละอายชั่วดี
11. ความเป็นผู้มีเหตุผล
12. ความละเอียดและความเกรงกลัวต่อการกระทำชั่ว
13. ความขยันหมั่นเพียร
14. ความอดทนอดกลั้น
15. ความกล้าหาญและความเชื่อมั่นในตนเอง
16. ความกตัญญูกตเวที
17. ความซื่อสัตย์สุจริต
18. การทำใจให้สงบ มีสมาธิ และอารมณ์แจ่มใส
19. ความไม่เห็นแก่ตัว
20. ความประณีตละเอียดถี่ถ้วน
21. ความรับผิดชอบ
22. ความมีใจเป็นธรรมไม่ลำเอียง
23. ความมีระเบียบวินัยและการตรงต่อเวลา
24. การยอมรับความเปลี่ยนแปลง
25. มารยาทและนิสัยส่วนบุคคลในการกิน นอน ขับถ่าย แต่งกายและสังคมระหว่างเพศ

26. มารยาทในการแสดงความเคารพ การขอภัย การแสดงความขอบคุณ การขอความช่วยเหลือ การปฏิเสธ การแสดงความไม่เห็นด้วย การแสดงความยินดี การแสดงความเสียใจ การละเล่น การพักผ่อนหย่อนใจ

27. หลักธรรมสำหรับการอยู่ร่วมกัน ได้แก่ ความสามัคคี ความเสียสละ การให้อภัย ความเอื้อเฟื้อ การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ความเห็นอกเห็นใจ

28. ความเป็นผู้มีคุณธรรม และปฏิบัติตามประเพณีนิยม

29. ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

1.3 องค์ประกอบของจริยธรรม

ได้มีผู้กล่าวถึงองค์ประกอบทางจริยธรรมไว้หลายๆ ด้าน ดังนี้

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2523 : 3) ตามโครงการวิจัยทางการศึกษา จริยธรรมไทย ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของจริยธรรมไว้ 3 ประการ คือ

1. องค์ประกอบด้านความรู้ (Moral Reasoning) ได้แก่ ความเข้าใจเหตุผลของความถูกต้องดีงามโดยระบบการคิด

2. องค์ประกอบด้านความรู้สึก (Moral Attitude an Belief) ได้แก่ ความพึงพอใจ ความศรัทธา เลื่อมใส เกิดความนิยมยินดีที่จะรับจริยธรรมขึ้นมาเป็นแนวปฏิบัติ

3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรมการแสดงออก (Moral Conduct) ได้แก่ พฤติกรรมการกระทำที่บุคคลตัดสินใจกระทำถูกหรือกระทำผิดในสถานการณ์แวดล้อมต่างๆ กัน

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524 : 2-3) ได้แบ่งลักษณะองค์ประกอบทางจริยธรรมของมนุษย์ออกเป็น 4 ประการคือ

1. ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การมีความรู้ในสังคมของตนนั้น ถือว่าการกระทำชนิดใดดีควรทำ และการกระทำชนิดใดเลวควรเว้น ลักษณะพฤติกรรมประเภทใดเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมมากนักน้อยเพียงใด ความรู้เชิงจริยธรรม หรือความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ทางสังคม และศาสนา ส่วนใหญ่เด็กจะเริ่มเรียนรู้ตั้งแต่เกิด โดยในช่วงอายุ 2-10 ปี จะได้รับการปลูกฝังค่านิยมเหล่านี้เป็นพิเศษ

2. ทักษะเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่างๆ ว่าตนชอบหรือไม่ชอบลักษณะนั้นๆ เพียงใด ทักษะเชิงจริยธรรมของบุคคลส่วนมากจะสอดคล้องกับค่านิยมของสังคมนั้น แต่บุคคลบางคนในสถานการณ์ปกติอาจมีทัศนคติต่างไปจากค่านิยมของสังคมก็ได้ ทักษะเชิงจริยธรรมของบุคคลมีความกว้างขวางกว่าความรู้

เชิงจริยธรรมของบุคคล เพราะทัศนคตินั้นรวมทั้งความรู้และความรู้สึกในเรื่องนั้นๆ เข้าด้วยกัน ฉะนั้นทัศนคติเชิงจริยธรรมจึงสามารถใช้ทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมได้แม่นยำกว่าการใช้ความรู้เชิงจริยธรรมเพียงอย่างเดียว ทัศนคติเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้นในเวลาหนึ่งยังอาจเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมได้

3. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำ หรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลที่กล่าวถึงนี้จะแสดงให้เห็นเหตุจูงใจ หรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่างๆ ของบุคคล การศึกษาเหตุผลเชิงจริยธรรม จะทำให้ทราบว่าบุคคลผู้มีจริยธรรมในระดับที่แตกต่างกันอาจมีการกระทำคล้ายคลึงกันได้ นักทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมคือ เพียเจต์ (Piaget) และโคลเบอร์ก (Kohlberg) ได้ใช้การอ้างเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลเป็นเครื่องแสดงถึงพัฒนาการด้านจริยธรรมของบุคคลนั้น นอกจากนี้การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมยังมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการอื่นๆ ของบุคคลด้วย คือ พัฒนาการด้านสติปัญญา อารมณ์ และมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมประเภทต่างๆ ของบุคคลด้วย

4. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบ หรือดเว้นการแสดงที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยมในสังคมนั้น พฤติกรรมเชิงจริยธรรมซึ่งเป็นการกระทำที่สังคมเห็นชอบและสนับสนุนมีหลายประเภท เช่น การเสียสละเพื่อส่วนรวม การช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก เป็นต้น นอกจากนี้พฤติกรรมเชิงจริยธรรมอีกพวกหนึ่งคือ พฤติกรรมในสถานที่เข้ายวนใจ หรือในสภาพที่ยั่วยุให้บุคคลกระทำผิดกฎเกณฑ์ เพื่อประโยชน์ส่วนตนบางประการ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมในสถานการณ์ยั่วยุ เช่น การโกงสิ่งของ เงินทอง หรือคะแนน และการกล่าวเท็จ เป็นต้น

1.4 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม

ทฤษฎีจิตวิเคราะห์

กลุ่มของฟรอยด์ (Sigmund Freud) เป็นนักจิตวิทยาตะวันตกกลุ่มแรกที่มีชื่อเสียงในการเสนอทฤษฎีการพัฒนาทางจริยธรรม โดยอธิบายการเกิดพฤติกรรมต่างๆ ว่าเนื่องมาจากแรงผลักดันจากจิตใต้สำนึก ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วนคือ (Freud, 1949 : 538)

1. อี ด (Id) เป็นแรงขับภายใน ซึ่งเป็นตัวกระตุ้นให้แสดงพฤติกรรมต่างๆ ตามความต้องการ โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง ควรหรือไม่ควรแต่อย่างใด

2. อี โก (Ego) เป็นส่วนหนึ่งของจิตที่ยับยั้งการแสดงพฤติกรรมตามความต้องการของอี ด โดยควบคุมจิตมิให้แสดงพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ของสังคม

3. ซุปเปอร์อีโก้ (Super Ego) เป็นส่วนหนึ่งของจิตที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ทางคุณธรรม และกระตุ้นให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมตามปทัสสถานของสังคม โดยซุปเปอร์อีโก้กระตุ้นให้อึดละทิ้งความไม่ถูกไม่ควร และสนับสนุนอีโก้ให้เปลี่ยนทิศทางพฤติกรรมไปในทางที่ถูกที่ควร

ความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมตามทฤษฎีจิตวิเคราะห์นั้น เชื่อว่า จริยธรรมของเด็กจะได้รับการปลูกฝังจากพ่อ แม่ ผู้ใกล้ชิดเป็นสำคัญ โดยการอาศัยกระบวนการให้รางวัลและการลงโทษ เป็นเครื่องมือในการอบรมจริยธรรมจะได้รับการสร้างและพัฒนาขึ้นในระบบซุปเปอร์อีโก้ โดยเด็กจะเกิดการทำตามอย่าง ตามกระบวนการถอดแบบ (Identification) จากการอบรมเลี้ยงดูมาแต่เยาว์วัย ทำให้เด็กถอดแบบบุคลิกภาพ ค่านิยมและมาตรฐานจริยธรรมในสังคม จนในที่สุดเด็กจะยอมรับกฎเกณฑ์ต่างๆ ในสังคมมาเป็นหลักปฏิบัติของตนเอง และเด็กยังยอมรับต่อการให้รางวัล และการลงโทษตัวเองด้วย กล่าวคือ เมื่อจริยธรรมได้รับการปลูกฝังในระบบซุปเปอร์อีโก้แล้ว ทุกครั้งเมื่อเด็กกระทำผิดเด็กจะลงโทษตัวเองโดยแสดงความรู้สึกผิด และเมื่อปฏิบัติตามมาตรฐานจริยธรรม ก็จะมีการให้รางวัลตนเอง ซึ่งอาจแสดงออกโดยการชื่นชมตนเอง

นักทฤษฎีจิตวิเคราะห์เชื่อว่า การควบคุมตนเองสามารถปลูกฝังโดยพัฒนาระบบซุปเปอร์อีโก้ให้เด็กยอมรับและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมได้

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์

เพียเจต์ (Jean Piaget) เป็นผู้ริเริ่มทางความคิดว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์ขึ้นอยู่กับความสามารถทางปัญญาในการที่จะรับรู้กฎเกณฑ์และลักษณะต่างๆ ทางสังคม พัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลจึงขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลนั้น เพียเจต์ได้แบ่งขั้นของการพัฒนาจริยธรรมของมนุษย์เป็น 3 ขั้นคือ ขั้นก่อนจริยธรรม ขั้นยึดคำสั่ง และขั้นยึดหลักแห่งตน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524 ก : 26-31)

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม

นักทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมที่สำคัญคือ แบนดูรา (Bandura. 1977 : 9) มีแนวคิดว่ายจริยธรรมหมายถึงกฎ (Rule) สำหรับการประเมินพฤติกรรม กฎเหล่านี้เกิดจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เรียนรู้ด้วยการสังเกต เรียนรู้โดยการฟังและการอ่านจากแนวคิดในเชิงประเมินที่จะนำไปสู่การตัดสินใจ ที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรม และนำไปสู่การควบคุม ตนเองให้ประพฤติปฏิบัติตามที่ตนได้ตั้งใจไว้

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก

โคลเบอร์กได้ศึกษาจริยธรรมตามแนวทฤษฎีของเพียเจต์และพบว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์นั้น มิได้บรรลุสมบูรณ์ในบุคคลอายุ 10 ปี เป็นส่วนมาก แต่มนุษย์ในสภาพปกติจะมีพัฒนาการทางจริยธรรมอีกหลายขั้นตอน จากอายุ 11 ปี ถึง 25 ปี

โคลเบอร์กเชื่อว่า การบรรลุวุฒิภาวะเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้น จะแสดงออกในทางการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้อย่างเด่นชัดที่สุด โคลเบอร์กได้ศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมของเยาวชนอเมริกัน อายุ 10 ถึง 16 ปี เกี่ยวกับเหตุผลในการเลือกกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ในสถานการณ์ที่มีความขัดแย้งระหว่างความต้องการส่วนบุคคลและกฎเกณฑ์ของกลุ่มหรือสังคม โดยแบ่งจริยธรรมออกเป็น 3 ระดับ 6 ขั้น ดังนี้

ระดับที่ 1 ระดับก่อนมีจริยธรรม หรือ ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Pre-Conventional Level) ระดับนี้บุคคลจะตอบสนองต่อกฎเกณฑ์ซึ่งผู้มีอำนาจทางกายเหนือตนเองกำหนดขึ้น บุคคลจะตัดสินใจเลือกแสดงพฤติกรรมที่ก่อประโยชน์แก่ตนเอง โดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้อื่น ระดับนี้พบได้ในเด็กอายุ 2-10 ปี แบ่งออกเป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 ใช้หลักการเชื่อฟังเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษ (The Punishment and Obedience Orientation) เด็กเล็กอายุต่ำกว่า 7 ขวบ ชอบใช้หลักการหลีกเลี่ยงมิให้รับโทษ เป็นเหตุผลในการกระทำหรือเลือกกระทำในทางที่จะเกิดประโยชน์แก่ตนเองมากกว่า แต่เนื่องจากเด็กเล็กนี้ยังเป็นบุคคลที่ต้องพึ่งพาและอยู่ในอำนาจของผู้ใหญ่ จึงมีความจำเป็นต้องเชื่อฟังคำสั่งเด็กในขณะนี้เข้าใจคำว่า ความดี ไปในความหมายว่า คือ สิ่งที่ทำแล้วไม่ถูกลงโทษ เช่น เด็กยอมแปรงฟันหลังอาหารเพราะกลัวแม่ดุ ฉะนั้นการกระทำที่ถูกต้องจึงหมายถึง การเชื่อฟังผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่า เหตุผลในการกระทำหรือไม่กระทำการสิ่งใด ขึ้นอยู่กับการไม่ถูกลงโทษเป็นสำคัญ

ขั้นที่ 2 ใช้หลักการแสวงหารางวัลและการแลกเปลี่ยน (The Instrumental Relativist Orientation) เมื่อเด็กอายุมากขึ้นระหว่าง 7-10 ขวบ จะมีความรู้สึกว่าเป็นธรรมดาสำหรับการถูกผู้ใหญ่ดูว่าหรือเขินอาย เพื่อให้เขาทำให้ถูกหรือกระทำตนเป็นคนดี เด็กในวัย 7-10 ขวบนี้จะค่อย ๆ เห็นความสำคัญของการได้รับรางวัลหรือคำชมเชย การสัญญาว่าจะให้รางวัลจึงเป็นแรงจูงใจให้เขากระทำความดีมากกว่าการดูดีหรือกลัวว่าจะลงโทษ เช่น เด็กผู้หญิงช่วยบิดามารดาทำความสะอาดบ้าน เพื่อว่าจะได้เงินรางวัลมากขึ้น และเด็กชายจะช่วยรดน้ำต้นไม้ก็เพื่อจะได้รับคำชมเชย และเด็กในวัยนี้เริ่มรู้จักแลกเปลี่ยนกันแบบเด็ก ๆ และเริ่มมีความเข้าใจในความคิดเห็นของคนอื่น

ระดับที่ 2 ระดับมีจริยธรรมตามกฎเกณฑ์ (Conventional Level) ระดับนี้บุคคลจะตอบสนองต่อความคาดหวังของครอบครัวและกลุ่มของตน บุคคลจะตัดสินใจเลือกแสดงพฤติกรรมตามกฎเกณฑ์ กฎหมายของกลุ่มชนที่ตนอยู่ร่วมด้วย โดยไม่คำนึงถึงผลที่เกิดขึ้นในขณะนั้นและผลที่จะเกิดตามมาในภายหลัง ในระดับนี้บุคคลจะรู้จักคำนึงถึงจิตใจของผู้อื่น จะประพฤติตนให้สอดคล้องกับความต้องการและความคาดหวังของสังคม นอกจากนี้ยังพยายามที่จะสนับสนุนและดำรงไว้ซึ่งกฎเกณฑ์ของสังคมที่ตนอยู่ร่วมด้วย พบมากในวัยรุ่นอายุ 10-16 ปี ระดับนี้แบ่งออกเป็น 2 ชั้น คือ

ชั้นที่ 3 ใช้หลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ (The Interpersonal Concordance of Good Boy-Nice Girl Orientation) เด็กที่เข้าสู่วัยรุ่นจะให้ความสำคัญแก่กลุ่มเพื่อนมากเด็กในวัย 10-13 ปี ส่วนมากจะทำในสิ่งที่ตนคิดว่าคนอื่นจะเห็นด้วย เพื่อให้เป็นที่ชอบพอของเพื่อนฝูง และเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน หลักการชั้นนี้จะใช้มากกับเด็กอายุประมาณ 13 ปี

ชั้นที่ 4 ใช้หลักทำตามหน้าที่ทางสังคม (The Law and Order Orientation) ในเด็กอายุ 13-16 ปีนี้ เป็นผู้มีความรู้มีประสบการณ์มากพอที่จะทราบว่าสังคมประกอบด้วยกลุ่มต่าง ๆ แต่ละกลุ่มมีกฎเกณฑ์ให้สมาชิกยึดถือบางกลุ่มมีเจ้าหน้าที่รักษากฎเกณฑ์เหล่านั้นด้วยและมีความเข้าใจหน้าที่ของตนในกลุ่มต่าง ๆ และมีศรัทธาต่อกฎเกณฑ์ของเกณฑ์ของกลุ่มมากพอสมควร นอกจากนี้ยังมีความเข้าใจบทบาทของคนอื่นด้วยว่าคนนั้นมีตำแหน่งอย่างนั้นจึงปฏิบัติอย่างนั้นการกระทำที่ถูกต้องนั้นจะพิจารณาเพื่อกลุ่มเพื่อส่วนรวมด้วย

ระดับที่ 3 ระดับมีจริยธรรมเหนือกฎเกณฑ์ (Postconventional Level) หรือมีจริยธรรมของตนเอง (Autonomous or Principle Level) ระดับนี้เป็นระดับที่บุคคลตัดสินใจขัดแย้งด้วยการนำมาคิดไตร่ตรอง แล้วตัดสินใจด้วยตนเองตามค่านิยมที่ตนยึดถือ เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าสิ่งสำคัญมากกว่าก็จะปฏิบัติตามสิ่งนั้น โดยมีหลักการของตนเองที่ถูกต้อง ซึ่งประยุกต์จากกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ทางสังคม และจริยธรรมที่ยอมรับกันโดยทั่วไป ระดับนี้แบ่งออกเป็น 2 ชั้น คือ

ชั้นที่ 5 ใช้หลักการทำตามคำมั่นสัญญาและข้อตกลงของสังคม (The Social Contract Legalistic orientation) บุคคลเมื่อมีอายุ 16 ปีขึ้นไป ผู้ใช้หลักการในขั้นนี้บุคคลจะมีเหตุผลในการเลือกกระทำโดยคำนึงถึงประโยชน์ของคนหมู่มาก เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น มีการทำตามข้อตกลงหรือสัญญาไว้กับผู้อื่น สามารถควบคุมตนเองได้ ตัดสินใจที่จะกระทำการสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง ไม่ถูกควบคุมจากบุคคลอื่น มีความเคารพตนเอง และมีความละเอียดรอบคอบในการที่จะกระทำชั่ว และมีความภาคภูมิใจในตนเองเมื่อทำดี

ขั้นที่ 6 ใช้หลักการยึดอุดมคติสากล (The Universal Ethical Principle Orientation) พัฒนาการทางจริยธรรมในขั้นนี้จะพบในผู้ใหญ่ที่มีความเจริญทางสติปัญญาในขั้นสูงมีประสบการณ์และมีความรู้อย่างกว้างขวางเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมของตนเอง และของสังคมอื่น ๆ ในโลก บุคคลที่ใช้หลักการในขั้นนี้จะเป็นผู้ที่รับเอาความคิดเห็นที่เป็นสากลของผู้เจริญแล้ว มีสายตาหรือความคิดเห็นที่กว้างไกลกว่ากลุ่มและสังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ บุคคลประเภทนี้จะมีอุดมคติหรือคุณธรรมประจำจิตใจ มีความยุติธรรม ความเสมอภาค และมีความเกรงกลัวต่อบาป เพราะมีความเชื่อในหลักสากลที่ว่า ความเลวนั้นถ้าบุคคลกระทำแล้วถึงแม้จะรอดพ้นไม่ถูกผู้ใดลงโทษ แต่โทษที่ได้รับ คือ ผู้กระทำความเลวนั้นจะมีจิตใจต่ำลง

ตาราง 1 เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก

ขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม	ระดับจริยธรรม
ขั้นที่ 1 หลักการเชื่อฟังเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษ (2-7 ปี)	1. ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (2-10 ปี)
ขั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัลและการแลกเปลี่ยน (7-10 ปี)	
ขั้นที่ 3 หลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ (10-13 ปี)	2. ระดับตามกฎเกณฑ์ (10-16 ปี)
ขั้นที่ 4 หลักการทำความหน้าที่ทางสังคม (13-16 ปี)	
ขั้นที่ 5 หลักการทำตามคำมั่นสัญญาและข้อตกลงของสังคม (16 ปีขึ้นไป)	3. ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (16 ปีขึ้นไป)
ขั้นที่ 6 หลักการยึดอุดมคติสากล (ผู้ใหญ่)	

ที่มา : ทิพวรรณ ลิมลุนรัตนันตร์. 2535 : 27

บ่อเกิดของเหตุผลเชิงจริยธรรมนั้น โคลเบอร์กมีความเห็นว่ามาจากการพัฒนาทางการรู้ ในขณะที่เด็กได้มีโอกาสติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นการได้เข้ากลุ่มทางสังคมประเภทต่าง ๆ จะช่วยให้ผู้มีความฉลาดได้เรียนรู้บทบาทของตนเองของผู้อื่น อันจะช่วยให้เขาพัฒนาทางจริยธรรมในขั้นที่สูงขึ้นไปอย่างรวดเร็ว โคลเบอร์กเชื่อว่า การพัฒนาทางจริยธรรมนั้นมิใช่การรับความรู้จากการฟังว่า

สอนของผู้อื่นโดยตรง แต่เป็นการผสมผสานระหว่างความรู้เกี่ยวกับบทบาทของตนต่อผู้อื่น และบทบาทของผู้อื่นด้วยรวมทั้งข้อเรียกร้องและกฎเกณฑ์ของกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งอาจจะขัดแย้งกัน แต่ในขณะเดียวกันก็ผลักดันให้บุคคลพัฒนาไปตามขั้นตอนในทิศทางเดียวกันเสมอ ไม่ว่าบุคคลจะอยู่ในกลุ่มใดหรือสังคมใดก็ตาม (ดวงเดือน พันธมนาวิน และ เพ็ญแข ประจันปัจฉินิก. 2520 : 42-45)

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของไทย

สาโรช บัวศรี ให้ความเห็นว่า จริยธรรมมีหลายระดับ ถ้าจำแนกออกเป็นระดับใหญ่ๆ ได้ 2 ระดับ ได้แก่ ระดับของผู้ครองเรือน คือ โลกาศรีธรรม กับระดับผู้ที่สละบ้านเรือนแล้ว คือ โลกุตตรธรรม (กรมวิชาการ. 2523 : 15)

โกวิท ประวาลพุกษ์ ได้จัดจริยธรรมเป็นหมวดหมู่ ตามระดับพัฒนาการของเด็กคือ จริยธรรมซึ่งมุ่งให้บุคคลรู้จักตัวเอง มุ่งให้บุคคลเข้าสังคมหมู่เล็กได้ มุ่งให้บุคคลเข้าสังคมหมู่ใหญ่ได้ มุ่งให้บุคคลรู้จักกฎเกณฑ์แห่งธรรมชาติ และมุ่งให้บุคคลรู้จักสัจธรรมอันเป็นธรรมะสูงสุด (กรมวิชาการ. 2523 : 17)

วิทย์ วิศุทเวทย์ ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรมของคนนั้น จำแนกออกเป็น 4 ขั้นตอนด้วยกันคือ ขั้นรักตัวเอง ขั้นรักผู้อื่น ขั้นใช้เหตุผลสากล และขั้นจิตวิญญาณในการจัดลำดับขั้นของจริยธรรมจำเป็นต้องดูพัฒนาการของเด็กประกอบกับพัฒนาการของจริยธรรมเป็นขั้นตอนดังกล่าวด้วย (กรมวิชาการ. 2523 : 14-15)

ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมของ ดวงเดือน พันธมนาวิน

ดวงเดือน พันธมนาวิน (2538 : 2-5) ได้ทำการศึกษาวิจัยถึงสาเหตุพฤติกรรมของคนดี และคนเก่ง โดยได้ทำการประมวลผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมต่างๆ ของคนไทยทั้งเด็กและผู้ใหญ่ อายุตั้งแต่ 6-60 ปี ว่าพฤติกรรมเหล่านั้นมีสาเหตุทางจิตใจอะไรบ้าง และได้นำมาประยุกต์เป็นทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมสำหรับคนไทย โดยได้แบ่งออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

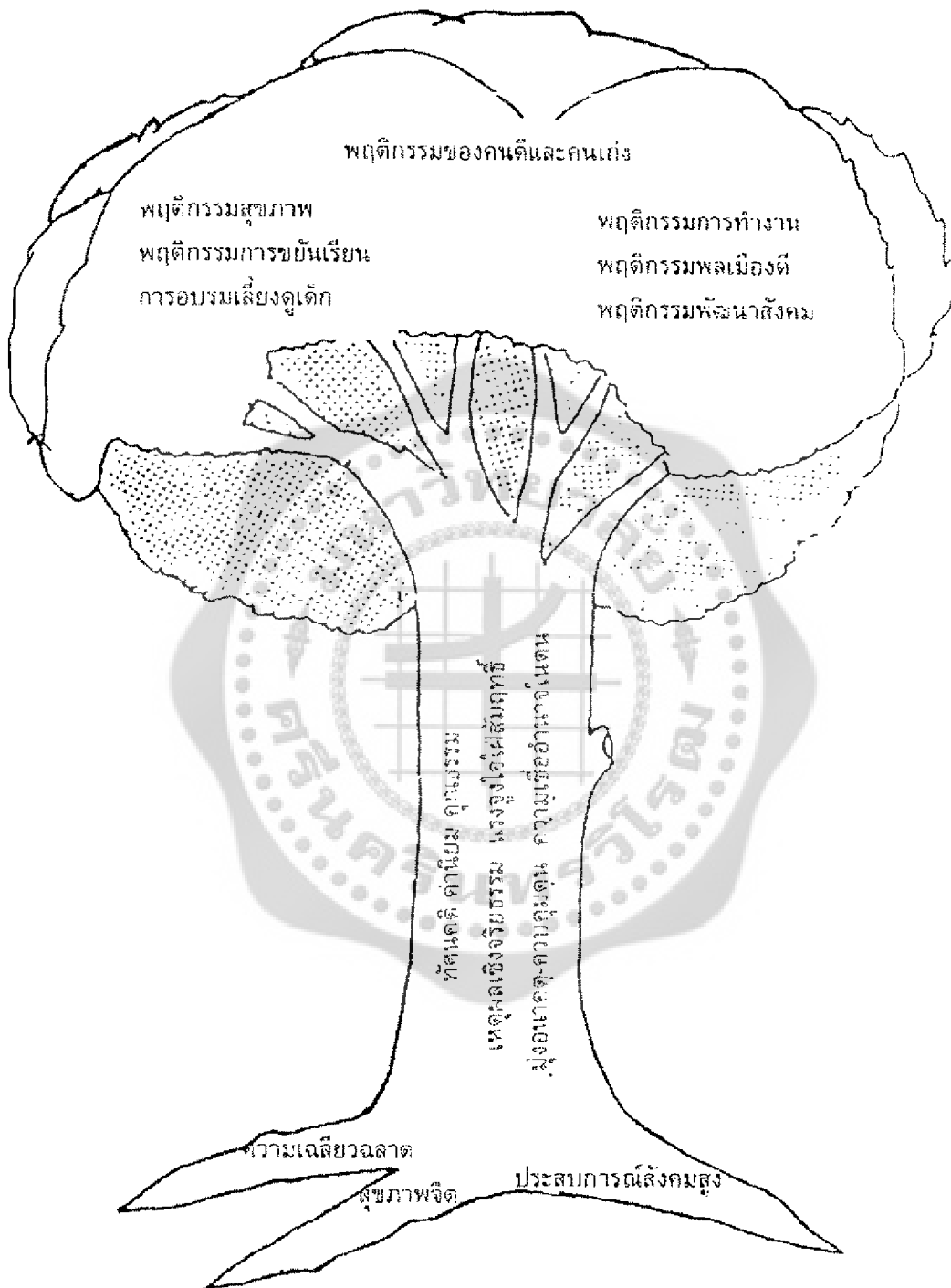
ส่วนที่ 1 ได้แก่ ดอกและผลไม้บนต้น ที่แสดงถึงพฤติกรรมการทำดี ละเว้นชั่ว และพฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็งเพื่อส่วนรวม ซึ่งล้วนแต่เป็นพฤติกรรมของพลเมืองดี พฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ

ส่วนที่ 2 ได้แก่ ส่วนลำดับของต้นไม้ แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานอาชีพอย่างยั่งยืน
ขั้นพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วยจิตลักษณะ 5 ด้านคือ

1. เหตุผลเชิงจริยธรรม
2. มุ่งอนาคตและการควบคุมตนเอง
3. ความเชื่ออำนาจในตน
4. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
5. ทักษะคติ คุณธรรมและค่านิยม

ส่วนที่ 3 ได้แก่ รากของต้นไม้ที่แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานอาชีพอย่างยั่งยืนขั้นพื้นฐาน ซึ่ง
ประกอบด้วยจิตลักษณะ 3 ด้านคือ สติปัญญา ประสพการณ์ทางสังคม สุขภาพจิต

ภาพประกอบ 1 ภาพทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมแสดงถึงจิตลักษณะพื้นฐานและองค์ประกอบทาง
จิตใจที่จะนำไปสู่พฤติกรรมทางจริยธรรม

ที่มา : ดวงเดือน พันธมนาวิน (2538 : 15)

จิตลักษณะทั้ง 3 นี้ อาจใช้เป็นสาเหตุของการพัฒนาจิตลักษณะ 5 ประการ ที่ลำดับของต้นไม้ กล่าวคือ บุคคลจะต้องมีลักษณะพื้นฐานทางจิตใจ 3 ด้าน ในประมาณที่สูงพอเหมาะกับอายุ จึงเป็นผู้ที่มีความพร้อมที่จะพัฒนาจิตลักษณะทั้ง 5 ประการ ที่ลำดับของต้นไม้ โดยมีจิตลักษณะทั้ง 5 นี้ จะพัฒนาไปเองโดยอัตโนมัติ ถ้าบุคคลมีความพร้อมทางจิตใจ 3 ด้านดังกล่าว และอยู่ในสภาพแวดล้อมทางบ้าน ทางโรงเรียน และทางสังคมที่เหมาะสม นอกจากนั้นบุคคลยังมีความพร้อมที่จะรับการพัฒนาทางจิตลักษณะบางประการใน 5 ด้านนี้ โดยวิธีการอื่นๆ ด้วย ฉะนั้นจิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการจึงเป็นสาเหตุของพฤติกรรมของคนดีและคนเก่งนั่นเอง นอกจากนี้จิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการที่กล่าวมานี้ อาจเป็นสาเหตุร่วมกับจิตลักษณะ 5 ประการที่ลำดับเพื่อให้อธิบายและพัฒนาพฤติกรรมดังกล่าวมาแล้วด้วย

ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมนี้ เกิดผลการวิจัยพฤติกรรมและจิตลักษณะของคนไทย โดยเมื่อสร้างขึ้นแล้วทฤษฎีนี้ได้ชี้แนวทางการตั้งสมมุติฐานการวิจัยเพื่อหาหลักฐานใหม่ๆ มาเพิ่มเติมในทฤษฎีนี้อีก เช่น การวิจัยที่เกี่ยวกับจิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการ ที่สามารถจำแนกคนเป็น 4 ประเภทเหมือนบัวสี่เหล่า กับความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคล โดย พบว่าคนที่ เป็นบัวเหนือน้ำเท่านั้น (มีจิตลักษณะพื้นฐาน 3 ด้านนี้ในปริมาณสูงเหมาะสมกับอายุ) เป็นผู้ที่จะสามารถรับการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมได้เหมาะสมกับอายุ

วิธีการส่งเสริมและพัฒนาจริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524 : 63-67) ได้กล่าวถึงวิธีส่งเสริมและพัฒนาจริยธรรมไว้ดังต่อไปนี้

1. การให้ความรู้ขั้นสูงขึ้น วิธีการฝึกฝนโดยใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นต่ำให้สามารถเข้าใจหลักเหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่สูงขึ้นไปนั้น เริ่มจากการศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กเล็กตามทฤษฎีของเพียเจท์ นักจิตวิทยาได้ใช้วิธีการให้เหตุผลที่เหนือกว่าที่เด็กใช้ ทั้งนี้เพื่อให้เด็กได้ความรู้ในขั้นสูงขึ้นกว่าขั้นที่ตนมีอยู่ เมื่อเด็กได้รับเหตุผลใหม่ เด็กจะนำไปใช้เปรียบเทียบกับเหตุผลเดิมของตน ซึ่งการเปรียบเทียบนี้เด็กจะเกิดความรู้ที่ขัดแย้งกันหรือเกิดความไม่สมดุลทางความคิด ความไม่สมดุลนี้จะเป็นเครื่องกระตุ้นให้เป็นเครื่องกระตุ้นให้เด็กเกิดมีการปรับปรุงโครงสร้างทางความคิดของตนเพื่อให้เกิดความสมดุลขึ้นใหม่ ซึ่งจะช่วยให้เด็กเข้าใจและยอมรับเหตุผลในขั้นที่สูงกว่าขั้นของตนได้

2. การอบรมทางศาสนา ประเพณีของผู้นับถือศาสนาพุทธ ได้เปิดโอกาสให้ชาวบ้าน โดยเฉพาะเพศชายมีโอกาสเข้ารับการอบรมทางพุทธศาสนาโดยมีการบวชเป็นสามเณรและภิกษุ

ในช่วงเวลาที่แตกต่างกันตามสะดวก การได้บวชเรียนนี้ในวัฒนธรรมไทยถือว่าเป็นการเตรียมบุคคลให้พร้อมที่จะเป็นผู้ใหญ่สามารถรับผิดชอบในหน้าที่การงาน ครอบครัว และประเทศชาติ ผู้ที่ผ่านการบวชเรียนมาแล้วสังคมถือว่าเป็นผู้ที่จะมีความเปลี่ยนแปลงทางจิตลักษณะและพฤติกรรมไปในทางที่ลดความเห็นแก่ตัว และเพิ่มความเห็นแก่พวกพ้อง เห็นแก่ส่วนรวม เห็นแก่มนุษยชาติ นอกจากนั้นผู้ที่ผ่านการบวชเรียนแล้วยังควรเป็นผู้มีความซาบซึ้งในรสพระธรรมมากกว่าผู้ที่ไม่มีโอกาสใกล้ชิดกับศาสนาอีกด้วย

3. การให้แสดงบทบาท วิธีการนี้จากความเข้าใจที่ว่า การที่คนเราจะเข้าใจผู้อื่นได้ดีขึ้นต้องให้เขาได้โอกาสสวมบทบาทอื่นๆ นอกเหนือไปจากที่ตนเป็นอยู่ ซึ่งคอลลินส์ (Collins) กล่าวว่าวิธีเดียวที่จะทำให้คนได้คิดหรือรู้สึกแตกต่างไปจากที่เขาเป็นอยู่ได้คือ ให้เขาได้แสดงออกในบทบาทที่ต่างไปจากเดิม และบทบาทนั้นควรเกี่ยวข้องกับจริยธรรม ไคลเบอร์ก (Kohlberg) ได้กล่าวว่าการสวมบทบาทนั้น ได้แก่ การรับเอาทัศนคติของคนอื่น การรับรู้ในความคิดและความรู้สึกของคนอื่น การนำตนเข้าไปอยู่ในฐานะของคนอื่นด้วยกระบวนการดังกล่าว จะทำให้มีความคิดกว้างขวาง และเกิดความคิดความเข้าใจแตกต่างไปจากเดิม ไม่ยึดอยู่แต่ตนเอง

4. การใช้อิทธิพลของกลุ่มให้เกิดการคล้อยตาม การแสดงผลเชิงจริยธรรมเพื่อเป็นการยกระดับจิตใจของเด็กนั้นอาจทำได้โดยการใช้อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน ซึ่งแสดงออกทางจริยธรรมในระดับเดียวกัน เด็กจะยึดถือเพื่อนเป็นแบบอย่างและคล้อยตามลักษณะของเพื่อน ไปโดยง่าย เพื่อนับว่าเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อเด็กมากที่สุดสาระสำคัญของทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียร์เจต์ได้เน้นที่ปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนแบบเสมอภาคกัน (Equilateral Peer Interaction) ว่าเป็นแหล่งสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความรู้และระดับจริยธรรม โดยไคลเบอร์กได้ยืนยันเช่นเดียวกัน โดยกล่าวว่าการปฏิสัมพันธ์ต่อเพื่อนจะมีผลต่อระดับจริยธรรม เด็กที่ได้ร่วมสังคมกันจะมีความก้าวหน้ากว่าเด็กที่แยกเดี่ยวจากเพื่อน ทั้งนี้เพราะเด็กมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ได้โต้แย้งกันกับเพื่อน จะทำให้เขาได้รับความคิดเห็นและทัศนคติใหม่ๆ ต่างไปจากตนมีอยู่ ถ้าเขาได้พิจารณาเปรียบเทียบกับความรู้เดิมที่เขา มีอยู่ ด้วยเหตุนี้จึงได้เกิดแนวคิดที่จะให้กลุ่มเพื่อนและเหตุผลใหม่เป็นสิ่งที่ช่วยในการฝึกฝนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแก่บุคคลโดยใช้กลุ่มเพื่อนเป็นสื่อเสนอความรู้และเหตุผลใหม่ในระดับสูงกว่าที่บุคคลมีอยู่เดิม

5. การให้เลียนแบบจากตัวแบบ การใช้ตัวแบบแสดงพฤติกรรมต่างๆ ให้ผู้ถูกทดลองเห็นจะเป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้ผู้ถูกทดลองทำพฤติกรรมนั้นๆ ตามตัวแบบได้ การจัดตัวแบบให้นี้ก็เป็นการให้ความรู้แก่ผู้ถูกทดลองวิธีหนึ่งนอกเหนือจากการเขียนให้อ่านแบบวิธีแรกที่กล่าวมาแล้วหรือการให้แสดงบทบาทเพื่อรับคำแนะนำจากเพื่อน หรือการให้เพื่อแสดงความคิดเห็นที่เหมือนกันเป็น

เอกฉันท์อื่นจะทำให้ผู้ถูกทดลองค่อยตามกลุ่มเพื่อนได้มาก การจัดตัวแบบให้เกิดการเลียนแบบ เป็นวิธีที่มีการเลียนแบบเป็นวิธีที่มีการค้นคว้ามามากพอประมาณ เพราะเป็นวิธีที่นักจิตวิทยาเชื่อว่า จะเรียนรู้จากสังคมได้มากที่สุด และเป็นวิธีการเดียวที่เด็กอาจทำตามได้โดยที่ไม่รู้สึกว่าคุณครูจูง ลักษณะของการเลียนแบบนี้ เป็นลักษณะหนึ่งที่เป็นไปตามทฤษฎีอิทธิพลทางสังคมเป็นวิธีหนึ่ง ที่มนุษย์ใช้เรียนรู้สิ่งต่างๆ ในชีวิตประจำวัน ลักษณะและความเหมาะสมของ ตัวแบบเป็นสิ่งสำคัญ มากสำหรับวิธีนี้ เพราะตัวแบบจะต้องมีลักษณะดึงดูด และชักชวนให้ผู้อื่นสังเกตเห็นเกิดความ เชื่อถือและค่อยตามได้ตัวแบบที่มีอิทธิพลให้เด็กค่อยตามได้มากได้แก่ พ่อ แม่ ผู้ใหญ่ และเพื่อน ลักษณะอีกประการหนึ่งที่จะทำให้เกิดการเลียนแบบได้มาก คือ ความเหมาะสมในตัวแบบ การเชื่อ ในเรื่องความรู้ความสามารถของตัวแบบในเรื่องที่เขาคจะแสดงออกจะทำให้ผู้สังเกตค่อยตามได้ มาก ลักษณะภายในของผู้เลียนแบบเองก็เป็นตัวแปรสำคัญที่จะก่อให้เกิดการเลียนแบบได้เช่นกัน

จะเห็นได้ว่าการมีคุณธรรมและจริยธรรมมีความสำคัญและจำเป็นสำหรับบุคคลทุกคน เพราะเป็นสิ่งที่อยู่เบื้องหลังการคิดพิจารณาตัดสินใจในการเลือกที่จะกระทำ หรือเลือกที่จะไม่ กระทำพฤติกรรมต่างๆ ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่ได้รับจากสังคม อย่างไรก็ตามพัฒนาการด้าน คุณธรรมและจริยธรรมของบุคคลมีโอกาที่จะหยุดชะงักอยู่ในขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมขั้นใดขั้น หนึ่ง ซึ่งไม่เหมาะสมกับวัยในขณะนั้น ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนา หรือยกระดับจิตใจของผู้เรียนโดยการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

1.5 จริยธรรมด้านความรับผิดชอบของพนักงานมหาวิทยาลัย

ในการศึกษาจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของพนักงานมหาวิทยาลัย สิ่งที่สำคัญที่ควร ยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติ คือ จรรยาบรรณของข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2537 (ข้อบังคับ ก.พ. ประกาศในราชกิจจานุเบกษาฉบับประกาศทั่วไป. 2537 : 1-3) ดังนี้

จรรยาบรรณต่อตนเอง

ข้อ 1. ข้าราชการพลเรือนพึงเป็นผู้มีศีลธรรมอันดี และประพฤติตนให้เหมาะสมกับการ เป็นข้าราชการ

ข้อ 2. ข้าราชการพลเรือนพึงใช้วิชาชีพในการปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความซื่อสัตย์ และไม่แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ในกรณีที่วิชาชีพใดมีจรรยาวิชาชีพกำหนดไว้ ก็พึงปฏิบัติตาม จรรยาวิชาชีพนั้นด้วย

ข้อ 3. ข้าราชการพลเรือนพึงมีทัศนคติที่ดีและพัฒนาตนเองให้มีคุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ และทักษะในการทำงานเพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ราชการมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลยิ่งขึ้น

จรรยาบรรณต่อหน่วยงาน

ข้อ 4. ข้าราชการพลเรือนพึงปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความสุจริต เสมอภาค และปราศจากอคติ

ข้อ 5. ข้าราชการพลเรือนพึงปฏิบัติหน้าที่ราชการอย่างเต็มกำลังความสามารถ รอบคอบ รวดเร็ว ซื่อสัตย์สุจริต ถูกต้องสมเหตุสมผล โดยคำนึงถึงประโยชน์ของทางราชการและประชาชนเป็นสำคัญ

ข้อ 6. ข้าราชการพลเรือนพึงประพฤติตนเป็นผู้ตรงต่อเวลา และใช้เวลาราชการให้เป็นประโยชน์ต่อทางราชการอย่างเต็มที่

ข้อ 7. ข้าราชการพลเรือนพึงดูแลรักษาและใช้ทรัพย์สินของทางราชการอย่างประหยัด คำนึงมูลค่าโดยระมัดระวังมิให้เสียหายหรือสิ้นเปลืองเยี่ยงวิญญูชนจะพึงปฏิบัติต่อทรัพย์สินของตนเอง

จรรยาบรรณต่อผู้บังคับบัญชา ผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชา และผู้ร่วมงาน

ข้อ 8. ข้าราชการพลเรือนพึงมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน การให้ความร่วมมือช่วยเหลือกลุ่มงานของตนทั้งในด้านการให้ความคิดเห็น การช่วยทำงานและการแก้ปัญหาาร่วมกัน รวมทั้งการเสนอแนะในสิ่งที่จะเห็นว่าจะมีประโยชน์ต่อการพัฒนางานในความรับผิดชอบด้วย

ข้อ 9. ข้าราชการพลเรือนซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชา พึงดูแลเอาใจใส่ผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชา ทั้งในด้านการปฏิบัติงาน ขวัญ กำลังใจ สวัสดิการ และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชา ตลอดจนปกครองผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาด้วยหลักการและเหตุผลที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม

ข้อ 10. ข้าราชการพลเรือนพึงช่วยเหลือเกื้อกูลกันในทางที่ชอบ รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดความสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจในบรรดาผู้ร่วมงานในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวม

ข้อ 11. ข้าราชการพลเรือนพึงปฏิบัติต่อผู้ร่วมงาน ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องด้วยความสุภาพ มีน้ำใจ และมนุษยสัมพันธ์อันดี

ข้อ 12. ข้าราชการพลเรือนพึงละเว้นจากการนำผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตน

จรรยาบรรณต่อประชาชนและสังคม

ข้อ 13. ข้าราชการพลเรือนพึงให้บริการประชาชนอย่างเต็มกำลังความสามารถด้วยความเป็นธรรม เอื้อเฟื้อ มีน้ำใจ และใช้กิริยาจาที่สุภาพอ่อนโยน เมื่อเห็นว่าเรื่องใดไม่สามารถปฏิบัติได้หรือไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของตนจะต้องปฏิบัติ ควรชี้แจงเหตุผลหรือแนะนำให้ติดต่อยังหน่วยงานหรือบุคคล ซึ่งตนทราบว่ามีความอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นๆ ต่อไป

ข้อ 14. ข้าราชการพลเรือนพึงประพฤติตนให้เป็นที่เชื่อถือของบุคคลทั่วไป

ข้อ 15. ข้าราชการพลเรือนพึงละเว้นการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดซึ่งมีมูลค่าเกินปกติวิสัยที่วิญญูชนจะให้แก่กันโดยเสนหาจากผู้มาติดต่อราชการ หรือผู้ซึ่งอาจได้รับประโยชน์จากการปฏิบัติหน้าที่ราชการนั้น หากได้รับไว้แล้วและทราบภายหลังว่าทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่รับไว้มีมูลค่าเกินปกติวิสัย ก็ให้รายงานผู้บังคับบัญชาทราบโดยเร็ว เพื่อดำเนินการตามสมควรแก่กรณี

ข้อ 16. ข้อบังคับฉบับนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ให้ไว้ ณ วันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2537 ลงชื่อนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี ประธาน ก.พ.

หมายเหตุ ข้อบังคับประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป เล่ม 111 ตอนที่ 19. ลงวันที่ 8 มีนาคม 2537

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ

จริยธรรมมีความสำคัญต่อบุคคล สังคม และชาติบ้านเมือง สังคมใดที่มีสมาชิกของสังคมที่ไร้คุณธรรมจริยธรรมสังคมนั้นจะมีความสับสนวุ่นวาย ยากแก่การพัฒนา และมีผู้รู้และนักวิชาการได้อธิบายจริยธรรมไว้ดังนี้

ความหมายของความรับผิดชอบ

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2526 : 32-95) ได้ให้ความหมายของ คำว่าความรับผิดชอบ หมายถึง มีความมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติหน้าที่การงานให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ยอมรับผลการกระทำ และพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นด้วยความมานะพากเพียร ไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรคใดๆ

ก่อ สวัสดิพิธานิชย์ (2519: 150) ความรับผิดชอบ หมายถึงการควบคุมตนเองให้ปฏิบัติหน้าที่ให้ได้ผลสมบูรณ์ทั้งนี้รวมไปถึงการควบคุมพฤติกรรมของตนให้ถูกต้องตามกฎหมาย คนที่

รับผิดชอบยอมเป็นที่เชื่อถือของคนอื่น คุณสมบัติด้านความรับผิดชอบจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างมนุษย์

ปรีชา ชัยนิยม (2542 : 5-6) ให้ความหมายว่า ความรับผิดชอบหมายถึง ความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพัน ความพากเพียร และความละเอียดรอบคอบเพื่อให้บรรลุสำเร็จตามความมุ่งหมาย ยอมรับผลของการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจ ทั้งพยายามที่จะปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น มีความสำนึกในหน้าที่ทั้งต่อตนเองและสังคม

ป.มหาพันธ์ (2536: 2) กล่าวถึงความรับผิดชอบหลายประเด็น ประเด็นแรก ความรับผิดชอบ ได้แก่ ความสามารถที่จะตอบสนองต่อสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง หรือประเด็นต่อมา ได้แก่การตัดสินใจที่จะเลือกกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีความเหมาะสมและก่อให้เกิดผลดี เลือกละเว้นสิ่งที่ไม่เหมาะสม และก่อให้เกิดผลเสีย อีกประเด็นถัดมา ได้แก่ การตัดสินใจที่จะพบกับสถานการณ์ที่ได้สร้างขึ้นมาเอง หรือที่มีผู้ทำมาแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับ วรเชษฐ โชคชัย (2536: 65) ให้ความหมายของความรับผิดชอบตรงกันว่า ความรับผิดชอบหมายถึง ความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ทั้งต่อตนเอง และสังคมด้วยความผูกพัน ความพากเพียรพยายามและละเอียดรอบคอบ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจ ไม่ว่าจะเป็นผลดีหรือผลเสีย ไม่ว่าจะกระทำผิดหรือถูกจะไม่ปิดความรับผิดชอบไปให้ผู้อื่น ทั้งพร้อมพยายามที่จะปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติหน้าที่ให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

จากคำนิยามข้างต้นนี้สามารถสรุปได้ว่า ความรับผิดชอบหมายถึงลักษณะพฤติกรรมหรือการกระทำของบุคคลที่มีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพัน พากเพียร และละเอียดรอบคอบ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ยอมรับผลของการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจ ทั้งพยายามที่จะปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น มีความสำนึกในหน้าที่ทั้งต่อตนเองและสังคม

ลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบ

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง พบว่า ได้มีผู้ระบุคุณลักษณะขอบุคคลที่มีความรับผิดชอบไว้หลายท่าน ดังนี้

สาโรช บัวศรี (2523 : 129) ได้อธิบายถึงขอบข่ายของพฤติกรรมของความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานว่า ได้แก่

1. เอาใจใส่ในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อผลของงานนั้นๆ
2. ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตัว
3. เคารพต่อระเบียบกฎเกณฑ์
4. มีอารมณ์หนักแน่นเมื่อเผชิญกับอุปสรรค

5. รู้จักหน้าที่และกระทำตามหน้าที่เป็นอย่างดี
6. มีความเพียรพยายาม
7. มีความละเอียดรอบคอบใช้ความสามารถอย่างเต็มที่
8. ปรับปรุงงานในหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นทั้งของตนเองและสังคม
9. ตรงต่อเวลา
10. ยอมรับผลของการกระทำของตน

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู (2522 : 129) ได้ทำโครงการคุณลักษณะของ จริยธรรม ซึ่งได้ระบุพฤติกรรมของบุคคลที่มีความรับผิดชอบไว้ดังนี้

1. มุ่งมั่นตั้งใจที่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความพากเพียรและความละเอียดรอบคอบ
2. ยอมรับผลของการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย
3. พยายามที่จะปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2526 : 270) ได้สรุปพฤติกรรมของความ รับผิดชอบร่วมกับการพึ่งตนเอง ความซื่อสัตย์ในคำนิยามพื้นฐาน 5 ประการไว้ดังนี้

1. ศึกษาหาความรู้เป็นเนืองนิจ
2. ฝึกฝนตนเองให้มีความสามารถและความชำนาญ
3. ใช้ความรู้ความสามารถของตนเองให้เต็มที่ก่อนที่จะขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น
4. มีความเข้มแข็ง อดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค และแก้ปัญหาทั้งปวง
5. ใช้เวลาร่างให้เกิดประโยชน์
6. คิดชอบ ทำชอบ และแก้ปัญหาได้
7. ขวนขวายประกอบอาชีพสุจริต
8. รับผิดชอบต่อตนเอง ต่อส่วนรวม ต่อหน้าที่และการทำงาน
9. ปฏิบัติงานให้สำเร็จเรียบร้อย

ปรีชา ชัยนิยม (2542 : 5-6) ได้ระบุพฤติกรรมความรับผิดชอบไว้ว่า ความรับผิดชอบต่อตนเอง ได้แก่

1. ความรับผิดชอบในด้านสติปัญญาและความสามารถ คือ ตั้งใจเล่าเรียนหมั่นฝึกหาความรู้ และฝึกฝนในด้านประสบการณ์ต่างๆ
2. ความรับผิดชอบในด้านความประพฤติ คือ รู้จักประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสม ละเว้นความชั่ว
3. ความรับผิดชอบในด้านกรงาน คือ ทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ

4. ความรับผิดชอบในด้านเวลา คือ รู้จักตรงต่อเวลาหรือรับผิดชอบงานตามเวลาที่กำหนดไว้หรือรักษาเวลาที่กำหนดไว้ตามกฎระเบียบต่างๆ และความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู และอาจารย์ ได้แก่ ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ช่วยงานโรงเรียนตามความสามารถ เคารพเชื่อฟังครู อาจารย์ ถนอมของใช้ในโรงเรียน ไม่ทำลายทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า บุคคลที่มีความรับผิดชอบจะมีคุณลักษณะดังนี้ เอาใจใส่การทำงานเพื่อผลของงานนั้นๆ กล้าเผชิญต่อความจริง ยอมรับผลการกระทำของตน รู้จักหน้าที่และกระทำตามหน้าที่อย่างดี เคารพต่อระเบียบกฎเกณฑ์ ปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจจริง และปรับปรุงงานของตนให้ดียิ่งขึ้น

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวัดจริยธรรม

ลักษณะทางจริยธรรมแต่ละลักษณะมีธรรมชาติและคุณสมบัติที่ค่อนข้างแตกต่างกัน จึงเป็นไปได้ยากที่จะใช้เครื่องมือหรือเทคนิคเดียวกันในการวัดหลายๆ ลักษณะ ก่อนจะเลือกหรือสร้างเครื่องมือเพื่อวัดคุณลักษณะใดจึงควรได้ใช้ความพินิจพิจารณาอย่างรอบคอบเสียก่อน อย่างไรก็ตามในกรณีต่างๆ ไป อาจเลือกใช้เครื่องมือวัดจริยธรรมให้เหมาะสมกับลักษณะที่ต้องการวัดได้ดังนี้ (โกศล มีคุณ. 2533 : 94-98)

1. ลักษณะด้านความรู้ความคิด เป็นการเน้นวัดความสามารถทางสมองหรือกระบวนการแก้ปัญหาของมนุษย์ ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 6 ชั้น เรียงลำดับจากชั้นต่ำสุดไปชั้นสูงสุดได้ คือ

- 1.1 ความรู้ความจำ (Knowledge)
- 1.2 ความเข้าใจ (Comprehension)
- 1.3 การนำไปใช้ (Application)
- 1.4 การวิเคราะห์ (Analysis)
- 1.5 การสังเคราะห์ (Synthesis)
- 1.6 การประเมินค่า (Evaluation)

หลักของการวัดความสามารถทางสมองคือ นำสิ่งเร้าที่เป็นปัญหา สถานการณ์หรือคำถามไปกระตุ้นให้บุคคลได้ใช้สมองในการระลึกการคิดเพื่อการตอบสนองงานเหล่านั้น เครื่องมือที่นิยมใช้เพื่อวัดคุณลักษณะประเภทนี้คือ ข้อสอบหรือแบบทดสอบ นอกจากนั้นที่พอใช้ได้ก็คือการซักถาม (สัมภาษณ์) หรือการให้ทำงานแก้ปัญหา

2. ลักษณะทางด้านการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ลักษณะนี้ก็ยังถือว่าเป็นความสามารถทางด้านสมองจึงควรวัดได้ด้วยข้อสอบ การสัมภาษณ์หรือให้ทำงานแก้ปัญหา แต่เนื่องจากเหตุผล

เชิงจริยธรรมมีโครงสร้างทางทฤษฎีที่แยกออกไปต่างหาก ดังนั้นวิธีการถามและการตอบจึงอาจแตกต่างไปจากข้อสอบที่ใช้วัดลักษณะด้านความรู้ความคิดที่กล่าวมาในข้อ 1. นอกจากนั้น ลักษณะคำตอบของคำถามแบบนี้ก็ไม่มีลักษณะถูก-ผิด เหมือนข้อสอบวัดความรู้ความคิด คำตอบทุกคำตอบจะได้รับการยอมรับและถูกตีค่าออกมาเป็นระดับหรือคะแนน ซึ่งแสดงถึงระดับขั้นทางจริยธรรมของผู้ตอบตามหลักทฤษฎีของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม การวัดคุณลักษณะนี้ใช้ข้อสอบเป็นสถานการณ์ซึ่งสามารถทำให้ผู้สอบวัดความสามารถพิจารณาตัดสินได้จากคำตอบ หรือเหตุผลของผู้ถูกวัดว่ามีลักษณะทางจริยธรรมด้านนี้เป็นอย่างไร

3. ลักษณะทางด้านความรู้สึก อันหมายรวมถึงความสนใจ เจตคติ ค่านิยม การวัดทางด้านความรู้สึกไม่สามารถวัดได้ด้วยแบบทดสอบเพราะแบบทดสอบ เพราะแบบทดสอบจะให้คำตอบที่ว่าถูกหรือผิด และผู้ถูกทดสอบพยายามจะทำให้ถูก ในสถานการณ์การสอบนั้นก็จะต้องพยายามจูงใจให้ผู้ถูกทดสอบได้ใช้ความสามารถของเขาอย่างเต็มที่ แต่ในการวัดด้านความรู้สึกนั้นไม่มีคำตอบประเภทถูกหรือผิด สิ่งที่ผู้ทดสอบต้องการทราบก็คือ ความรู้สึกหรือสภาพจิตใจอันแท้จริงของผู้ตอบขณะนั้น ปัญหาของการวัดทางด้านนี้ก็คือเป็นการยากที่จะทราบว่าสิ่งที่เขาตอบนั้นเป็นความเชื่อ ความคิดเห็น เจตคติ หรือความรู้สึกอันแท้จริงหรือไม่ ดังนั้นประเด็นสำคัญก็คือผู้สอบวัดจะต้องพยายามหาวิธีการที่จะทำให้ผู้ตอบเปิดเผยความรู้สึกอันแท้จริงของเขาอย่างตรงไปตรงมา

เครื่องมือที่ใช้สำหรับวัดลักษณะทางด้านความรู้สึกนี้อาจแยกได้เป็น 2 ประเภท คือ ประเภทที่ผู้วัดเป็นผู้ประเมิน เช่น จากการสังเกตพฤติกรรม และประเภทที่ผู้ถูกวัดรายงานความรู้สึกของตนเองซึ่งได้แก่ การให้ตอบแบบสำรวจ แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการทำ (ตอบ) สเกลวัดเจตคติ เป็นต้น

4. ลักษณะทางด้านพฤติกรรม การวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมเป็นการวัดสิ่งที่บุคคลแสดงออกภายนอก ซึ่งผู้สอบวัดอาจสังเกตเห็นได้ เช่น ความรับผิดชอบ ความร่วมมือ ความสนใจ ความมีวินัย ความซื่อสัตย์

วิธีการสังเกตน่าจะดีที่สุดสำหรับการวัดพฤติกรรมทางจริยธรรม แต่ข้อจำกัดของวิธีการดังกล่าวอยู่ตรงที่ผู้สังเกตมักไม่ค่อยมีโอกาสดูได้เห็นพฤติกรรมที่แท้จริงตามธรรมชาติของผู้ถูกสังเกต เพราะบุคคลมักจะระมัดระวังพฤติกรรมของตนเองเมื่ออยู่ต่อหน้าผู้อื่น อีกประการหนึ่งก็คือ พฤติกรรมทางจริยธรรมนั้นจะแสดงออกก็ต่อเมื่อมีเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาทาง จริยธรรมเกิดขึ้นเท่านั้น และเหตุการณ์ดังกล่าวมิใช่จะเกิดขึ้นตลอดเวลา หรือตามที่ต้องการให้เกิด จึงเป็นการยากที่ผู้สังเกตจะเฝ้ารออยู่ ที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ พฤติกรรมที่แสดงออกเพียงครั้งสองครั้งไม่อาจ

นำมาสรุปได้ว่าเป็นพฤติกรรมประจำตัวบุคคล เพราะอาจเป็นพฤติกรรมที่เป็นลักษณะอันแท้จริงของเขาหรือไม่ก็ได้

ด้วยข้อจำกัดของวิธีการสังเกตดังกล่าว การวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมจึงอาจใช้เทคนิคอื่นๆ ด้วย เช่น

1. เทคนิคการให้รายงานพฤติกรรมของตนเองโดยให้มีการบันทึกหรือตรวจสอบพฤติกรรมของตนเองเป็นประจำ เช่น ทุกวัน ทุกสัปดาห์

2. การตรวจสอบพฤติกรรมโดยการสังเกตอย่างสม่ำเสมอ และมีแบบบันทึก

3. การตรวจสอบผลงาน ซึ่งสะท้อนให้เห็นพฤติกรรมการทำงาน

4. การวัดพฤติกรรมโดยสร้างสถานการณ์ นักวิจัยทางด้านพฤติกรรมศาสตร์นิยมใช้วิธีนี้ เพราะสามารถทำให้เกิดเหตุการณ์ที่เร้าให้ผู้ถูกวัดแสดงพฤติกรรมทางจริยธรรม การสร้างสถานการณ์ที่สมจริง และเฝ้าสังเกตโดยผู้ถูกวัดไม่รู้ตัวจะทำให้ทราบพฤติกรรมทางจริยธรรมได้เป็นอย่างดี

ไม่ว่าจะใช้เทคนิควิธีใดก็ตาม สิ่งที่ผู้สอบวัดต้องการก็คือพฤติกรรมอันแท้จริงที่แสดงถึงคุณภาพทางจริยธรรมของผู้แสดงพฤติกรรมนั้น

จากที่กล่าวมาทั้งหมด อาจสรุปเครื่องมือหรือเทคนิควัดจริยธรรมกับคุณลักษณะทางจริยธรรมได้ ดังตาราง 1

ตาราง 1 เทคนิคหรือเครื่องมือที่ใช้วัดจริยธรรมต่างๆ

ลักษณะทางจริยธรรม	เทคนิคหรือเครื่องมือวัด
1. ลักษณะทางจริยธรรม	1. ข้อสอบ หรือแบบทดสอบ 2. การซัก-ถาม หรือสัมภาษณ์ 3. สถานการณ์หรืองานแก้ปัญหา
2. ลักษณะด้านการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม	1. แบบทดสอบที่เป็นสถานการณ์ 2. แบบสัมภาษณ์โดยใช้สถานการณ์ 3. ให้ทำงานแก้ปัญหาที่เป็นสถานการณ์
ลักษณะทางจริยธรรม	เทคนิคหรือเครื่องมือวัด
3. ลักษณะด้านความรู้สึกรู้สึก	1. การสังเกตพฤติกรรม 2. แบบสำรวจ 3. แบบสอบถาม 4. การสัมภาษณ์ 5. สเกลวัดเจตคติ
4. ลักษณะด้านพฤติกรรม	1. การสังเกต 2. ใช้สถานการณ์จำลอง 3. ตรวจสอบผลงาน 4. รายงานพฤติกรรมตนเอง แบบสำรวจ

จากตาราง 1 แสดงให้เห็นว่าจริยธรรมในแต่ละลักษณะสามารถวัดได้หลายวิธี และบางลักษณะก็อาจใช้วิธีเดียวกันหรือคล้ายกับลักษณะอื่นได้ ในแต่ละลักษณะไม่อาจกล่าวได้ว่าวิธีใดดีที่สุด การจะเลือกใช้เครื่องมือชนิดใดย่อมขึ้นอยู่กับสถานการณ์ความพร้อมและความเหมาะสมในขณะนั้น

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยต่างประเทศ

โกวิน (Gowin. 1982 : 166-167-A) ได้ศึกษาจริยธรรมของครูโรงเรียนราษฎร์ในเซตรัฐอินดีนาตอนใต้ จำนวน 412 คน โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นของเพอร์ดูว์ (Purdue Teacher Opinionnaire) เกี่ยวกับลักษณะของความมีจริยธรรมของครู ผลปรากฏว่าครูที่สอนในเซต

ที่มีฐานทางเศรษฐกิจดีมีจริยธรรมสูงกว่าครูที่สอนอยู่ในเขตที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ ครูที่สอนในคณะวิชาที่มีนักเรียนหญิงเรียนอยู่น้อย และครูหญิงมีจริยธรรมสูงกว่าครูชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เบอร์เกสส์ (Burgess. 1982 : 1982 : 311-A) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศของโรงเรียนกับจริยธรรมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่อยู่ในเขตเมือง จำนวน 11 โรงเรียน โดยใช้ข้อมูลที่เก็บได้จากแบบสอบถาม โอ ซี ดี คิว แบ่งบรรยากาศโรงเรียนเป็น 2 แบบคือแบบเปิดมากที่สุด (Most Open) จำนวน 5 โรงเรียนและแบบเปิดน้อยที่สุด (Least Open) จำนวน 6 โรงเรียน ผลจากการศึกษาปรากฏว่า ครูในโรงเรียนที่มีบรรยากาศแตกต่างกันจะมีจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เบิร์คส์ (Birks. 1982 : 1883-A) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการให้เหตุผลทางจริยธรรมการรับรู้และมโนภาพแห่งตนของนักศึกษาครูที่ลงทะเบียนเรียนวิชาจิตวิทยาการศึกษาในคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยของรัฐที่เมืองเมมฟิส จำนวน 102 คน โดยใช้แบบทดสอบ 3 ชุดคือ วัดการให้เหตุผลทางจริยธรรม (The Defining Issues Test) วัดทัศนทางการรับรู้ (The Human Relations Incident) วัดมโนภาพแห่งตน (The Tennessee Self Concept Scale) ผลปรากฏว่าตัวแปรเกี่ยวกับอายุ เพศ จำนวนหน่วยกิตที่สอบได้ และค่าคะแนนเฉลี่ยสะสมกับตัวแปรเกี่ยวกับทัศนทางการรับรู้และมโนภาพแห่งตนมีส่วนช่วยในการให้เหตุผลทางจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ดี ยิง (De Young. 1982 : 1436-A) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของระดับการให้เหตุผลทางจริยธรรมระหว่างครูกับนักเรียนในประเทศญี่ปุ่น กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษามัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 จากวิทยาลัยไอวา จูเนียร์ (Eiwa Junior College) จำนวน 47 คน และจากมหาวิทยาลัยชิซากะ (Shizooka University) อีก 47 คน ประจำภาควิชาภาษาอังกฤษจากมหาวิทยาลัยไอวาจูเนียร์ (Wiwa Junior College) จำนวน 10 คน และจากมหาวิทยาลัยชิซากะ 17 คน และครูชาวอเมริกันที่สอนภาษาอังกฤษในประเทศญี่ปุ่น อีก 30 คน รวมทั้งสิ้น 151 คน โดยใช้แบบสอบถามดีไฟนิงอิชซู (Definining Issue Test) (DIT) ที่สร้างโดย เจม เรสท์ (Jams Rest) แห่งมหาวิทยาลัย มินเนโซตา ผลปรากฏว่าครูจากภาควิชาภาษาอังกฤษของทั้งสองสถาบันให้เหตุผลทางจริยธรรมอยู่ในระดับที่สูงกว่านักศึกษาของทั้งสองสถาบัน นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยชิซากะ (Shizouka University) ให้เหตุผลทางจริยธรรมในระดับที่สูงกว่านักศึกษาจากมหาวิทยาลัยไอวา จูเนียร์ (Eiwa Junior College) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ระดับการให้เหตุผลทางจริยธรรมของครูจากทั้งสองสถาบันไม่แตกต่างกัน และระดับการให้เหตุผลทางจริยธรรมจากภาควิชาภาษาอังกฤษของ

ทั้งสองสถาบันไม่แตกต่างกัน และระดับการให้เหตุผลทางจริยธรรมจากภาควิชาภาษาอังกฤษของทั้งสองสถาบันกับครูชาวอเมริกันที่สอนภาษาอังกฤษในประเทศญี่ปุ่นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ไนลส์ (Niles. 1983 : 3852-A) ได้ศึกษาผลของการให้การศึกษาทางจริยธรรมต่อเยาวชนชายกับเด็กหนุ่มที่เริ่มจะเป็นเยาวชนตามทฤษฎีของเพียเจต์ (Piaget) และโคลเบอร์ก (Kohlberg) ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่มคือเป็นกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลอง โดยจัดให้มีการอภิปรายความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องทางศีลธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก ผลจากการศึกษาปรากฏว่า การอภิปรายความเห็นทางศีลธรรมมีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อความสามารถในการให้เหตุผลทางจริยธรรมของเยาวชน และผู้ที่เริ่มจะเป็นเยาวชน นอกจากนั้นยังพบว่าผู้ที่กลุ่มตัวอย่างมีความสามารถในการให้เหตุผลทางจริยธรรมก็ยังไม่สามารถช่วยปรับปรุงพฤติกรรมที่อยู่ในชั้นเรียนได้

ทูเรียล (Turiel. 1966 : 611-618) ได้วัดระดับจริยธรรมของเด็กวัยรุ่นตอนต้น แล้วให้เด็กแสดงเป็นบุคคลในเรื่องซึ่งมีปัญหาและไปขอคำแนะนำจากเพื่อนสองคน เพื่อนทั้งสองคนแนะนำเด็กไปคนละทาง โดยใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นเดียวกัน เด็กบางคนจะได้รับฟังคำแนะนำที่ใช้เหตุผลสูงกว่าระดับจริยธรรมของตนเพียงหนึ่งขั้น บางคนจะได้รับฟังคำแนะนำที่สูงกว่าระดับจริยธรรมของตนถึงสองขั้น บางคนได้รับการแนะนำที่ต่ำกว่าระดับจริยธรรมของตนหนึ่งขั้น เด็กบางคนไม่ได้รับประสบการณ์ดังกล่าวเลย หลังจากนั้นหนึ่งสัปดาห์เด็กทุกคนจะถูกวัดระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมอีกครั้งหนึ่ง ผลปรากฏว่า เด็กที่ได้รับคำแนะนำประเภทที่ใช้เหตุผลสูงกว่าระดับจริยธรรมของตนหนึ่งขั้นนั้น มีพัฒนาการทางจริยธรรมมากที่สุด

โคลเบอร์ก (Kohlberg. 1976 : 392-405) ได้ศึกษาค้นคว้าการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับพัฒนาการทางจริยธรรมไว้อย่างละเอียด พบว่า เด็กอเมริกันอายุ 7, 11, 13 และ 16 ปี มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่สูงขึ้นตามลำดับ อายุ 7 ปี เกือบทุกคน (90%) ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่ 1 และ 2 เด็กอายุ 10 ปี ยังคงใช้เหตุผลในขั้นที่ 1 และ 2 อยู่เป็นส่วนใหญ่ (กว่า 50%) แต่ก็มีที่เริ่มใช้เหตุผลในขั้นที่สูงขึ้นคือ ขั้นที่ 3 และขั้นที่ 4 บ้างแล้ว (กว่า 35%) วัยรุ่นอายุ 13 ปี ใช้เหตุผลในขั้นที่ 3 และ 4 เป็นส่วนใหญ่ (กว่า 50%) และยังมีผู้ใช้เหตุผลในขั้นที่ 1 และ 2 อยู่บ้าง (ประมาณ 20%) ส่วนวัยรุ่นอายุ 16 ปี แม้ยังคงใช้เหตุผลในขั้นที่ 3 และ 4 มาก (กว่า 50%) แต่ยังมีผู้ใช้เหตุผลในขั้นที่ 5 และ 6 มากกว่าเด็กกลุ่มอื่น (23%) ซึ่งแสดงว่าเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลมีพัฒนาการสูงขึ้นตามระดับอายุ และความสัมพันธ์ระหว่างเหตุผลเชิงจริยธรรมกับอายุมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .29$)

บิสกิน; และฮอสกินสัน (Biskin; & Hoskinson. 1977 : 407-418) ได้ทดลองสอนจริยธรรม โดยใช้วิธีการจัดโครงการอภิปรายเกี่ยวกับจริยธรรมที่ตัดสินใจยาก จากวรรณคดีและการอ่านเรื่องราว โดยใช้นักเรียนในระดับเกรด 4-5 แบ่งออกเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม แล้ววัดจริยธรรมตามวิธีของโคลเบอร์ก จากนั้นก็ทดลองโดยกลุ่มทดลองมีการจัดโครงสร้าง การอภิปรายอย่างเป็นระบบ ครูใช้ถาม 3 แบบคือ คำถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริง ดีความ การประเมินผล เพื่อยั่วให้นักเรียนสมมติบทบาทของตนลงไป ส่วนกลุ่มควบคุมปล่อยให้มีการอภิปรายอย่างมีระบบที่ให้โอกาสผู้เรียนให้อยู่ในบทบาทในท้องเรื่อง สามารถเปลี่ยนการตัดสินใจ จริยธรรมในระดับที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

โรมานซ์ (Romane. 1985 : 2442) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมการส่งเสริมพัฒนาการทางจริยธรรมที่มีต่อการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 5 2 กลุ่ม จำนวน 32 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ทำการทดลอง 8 สัปดาห์ ผลการทดลองพบว่า โปรแกรมการส่งเสริมพัฒนาการทางจริยธรรมสามารถพัฒนาระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนได้

โรมีโอ (Romeo. 1987) ได้ศึกษาผลของการสอนด้วยความรู้ในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมประจำตำบล จำนวน 201 คน ในโรงเรียนแห่งหนึ่งในรัฐไมอามี แบ่งออกเป็นกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ซึ่งกลุ่มทดลองได้รับการสอนและนำเสนอทางด้านแนวคิดการพัฒนาจริยธรรมของโคลเบอร์ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบทดสอบการวัดประเด็นที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมที่ได้พัฒนาโดยเรส (Resl) ซึ่งเป็นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามระดับขั้นต่างๆ ของทฤษฎีที่โคลเบอร์กได้พัฒนาไว้ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนทั้งสองกลุ่มมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของทั้งสองกลุ่มไม่มีความแตกต่างกัน และปัจจัยที่ เกี่ยวข้องกับเพศ ระดับคะแนนเฉลี่ย ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง การนับถือศาสนาของผู้ ปกครอง ความเอาใจใส่ของผู้ปกครองต่อการศึกษา การใส่ใจต่อการศึกษา กลุ่มของเพื่อนที่นับถือศาสนาเดียวกัน และการเรียนในโรงเรียนประจำตำบล มีความสัมพันธ์กับระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

จัสติซ (Jusitice. 1989) ได้ศึกษาผลของการสอนวรรณกรรมที่เน้นการพัฒนาด้วยการให้เหตุผลตามระดับขั้นของโคลเบอร์ก และปัจจัยที่สัมพันธ์กับความฉลาด เพศ ทักษะการเขียน ทักษะการอ่าน และทักษะทางคณิตศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่เรียนภาษาอังกฤษ จำนวน 295 คน โดยแบ่งออกเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 130 คน กลุ่มควบคุม จำนวน 165 คน ใช้เวลาในการทดลอง 7 สัปดาห์ ในช่วงฤดูใบไม้ผลิ ปี 1988 กลุ่มทดลองได้รับการสอนวรรณกรรม โดยเน้นแนวความคิดการพัฒนาจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก ส่วนกลุ่มควบคุม

ได้รับการสอนแบบปกติ ได้ทำการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยแบบวัด เหตุผลเชิงจริยธรรมแบบวัดทางด้านทักษะความรู้ และแบบประเมินทางด้านทักษะ ผลการวิจัยพบว่า มีความแตกต่างกันทางด้านการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมและปัจจัยที่เกี่ยวกับความฉลาด เพศ ทักษะการเขียน ทักษะการอ่าน และทักษะทางคณิตศาสตร์ มีความสัมพันธ์กับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

จากการศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎี พัฒนาการทางจริยธรรม ตลอดจนงานวิจัยต่างๆ เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม ทำให้ได้เรียนรู้และเกิดความเข้าใจพื้นฐานเป็นอย่างมากเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาวิจัยทางจริยธรรมของผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกันกับสังคม นิสิต นักศึกษาและประชาชนทั่วไป

4.2 งานวิจัยในประเทศไทย

โกศล มีคุณ (2524 : 225 – 231) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “จริยธรรมศึกษาเพื่อการสร้างเสริมการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมและทักษะการสวมบทบาท” เป็นการวิจัยที่ต้องการตรวจสอบประสิทธิภาพของวิธีการฝึกฝน 4 แบบ โดยทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 จำนวน 191 คน ซึ่งถูกจัดเข้ากลุ่มต่างๆ 4 กลุ่ม ผลปรากฏว่า กลุ่มที่ได้รับการฝึกเหตุผลเชิงจริยธรรมและกลุ่มที่ฝึกการสวมบทบาท มีประสิทธิภาพของการฝึกสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างเด่นชัด และยังพบว่า ความสามารถในการสวมบทบาทเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาการของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคล

เกษณี ผลประพฤติ (2524 : 91 – 93) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักศึกษาครูในกลุ่มวิทยาลัยครูภาคกลาง” โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาครู กลุ่มวิทยาลัยครูภาคกลาง จำนวน 694 คน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพต่างกัน เช่น เกษตรกร ค้าขาย รับราชการ รับจ้าง และอื่นๆ มีพฤติกรรมทางจริยธรรมในเรื่องความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม และความเมตตากรุณา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อัศวอนงค์ ปราโมช (2525 : 60-62) ได้ศึกษาเรื่อง “การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของพยาบาลวิชาชีพ และเปรียบเทียบระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของพยาบาลวิชาชีพที่มีตำแหน่งหน้าที่และวุฒิการศึกษาต่างกัน โดยใช้แบบสอบถามเอ็ดดีไฟน์ง์ อีทวูส์เทสต์ ซึ่งยึดเกณฑ์การจัดชั้นจริยธรรมของโคลเบอร์กกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 430 คน ผลปรากฏว่าพยาบาลวิชาชีพส่วนใหญ่มีการให้เหตุผลทางจริยธรรมอยู่ในระดับสูง พยาบาลฝ่ายการศึกษาและพยาบาลฝ่ายบริการ

พยาบาลมีระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพยาบาลที่มีวุฒิทางการศึกษาสูงมีระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าพยาบาลที่มีวุฒิทางการศึกษาต่ำกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

มารุต คำชะอม (2525 : 64 – 69) ได้ทำการศึกษาระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของ นักศึกษาวิทยาลัยครูสงขลา เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการทางจริยธรรมของนักศึกษาครูระดับ การศึกษา ป.กศ.สูง ปีที่ 1 กับ ค.บ. ปีที่ 2 นักศึกษาหญิงกับชาย และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับลักษณะมุ่งอนาคต อาศัยทฤษฎีของโคลเบอร์กเป็นเกณฑ์ พิจารณา ระดับเหตุผลเชิงจริยธรรม จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาครู จำนวน 100 คน ผล ปรากฏว่า นักศึกษาระดับ ป.กศ.สูง ปีที่ 1 มีพัฒนาการทางจริยธรรมต่ำกว่านักศึกษาระดับ ค.บ. ปีที่ 2 นัก ศึกษาเพศหญิงและชายมีพัฒนาการทางจริยธรรมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักศึกษา มีความสัมพันธ์ทางลบกับลักษณะมุ่งอนาคต

โพธิ์ทอง จิตอ่อนนุ่ม (2529 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "พฤติกรรมทาง จริยธรรมของครูพลศึกษา ในทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน และหัวหน้าชั้นทั้งหมด 503 คน ใช้ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่าและแบบสอบถามแบบปลายเปิด ผลการวิจัยพบว่า ครูพลศึกษามีพฤติกรรมทางจริยธรรมตามที่เป็นจริงด้านความรับผิดชอบ ความ ซื่อสัตย์ ความมีเหตุผล ความกตัญญูต่อบุคคลที่เป็นผู้รักษาระเบียบวินัย ความเสียสละ ความ สามัคคี ความมริยาสีห์ ค่ายมยติธรรม ความอุตสาหะ และความเมตตากรุณา สูงกว่าระดับปานกลาง

เจนการณ เพ็ญปราชญ์ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง พฤติกรรมการสอนกับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจรรยาบรรณ และเปรียบเทียบพฤติกรรมด้าน คุณธรรมจรรยาบรรณของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษา อำเภอก โนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามเพศ ระดับชั้นที่ทำการสอน ระดับการศึกษา อายุ และ ประสบการณ์การสอน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และ นักเรียน รวมทั้งสิ้นจำนวน 773 คน การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการ เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และ เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย จำแนกตามเพศ ระดับชั้นปีที่ทำการสอน และระดับการศึกษา โดยการใช้การ ทดสอบค่าที (t-test) และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยจำแนกตามอายุและประสบการณ์การสอน โดยการใช้ การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมด้านคุณธรรมจรรยาบรรณของครูผู้สอน จำแนกตาม เพศ ระดับชั้นที่ทำการสอน ระดับ

การศึกษา และอายุ ของครูที่ต่างกัน มีผลทำให้ครูมีพฤติกรรมด้านคุณธรรมที่ต่างกัน ทำให้พฤติกรรมด้านคุณธรรมจรรยาบรรณของครูแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พุ่มเวลา ดวงประเสริฐ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ทำการเปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรม ของนักกีฬาบาสเกตบอลหญิง โดยจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการเล่น กีฬา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักกีฬาบาสเกตบอลหญิงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตอนปลาย และ ระดับอุดมศึกษา ซึ่งสรุปผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า นักกีฬาที่มีประสบการณ์การเล่นต่างกัน มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในด้านความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความสามัคคี และความอดทนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ชูศรี ปัญญามูลงษา (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาและเปรียบเทียบสภาพความเป็นจริง และความคาดหวังเกี่ยวกับพฤติกรรมแบบอย่างด้านคุณธรรมจริยธรรมของครู พดศึกษา ตามการรับรู้ระหว่างผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนทั่วไป และครูพดศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดระนอง กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน 171 คน ครูผู้สอน ทั่วไป 170 คน และครูพดศึกษา 184 คน รวม 525 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผล การศึกษาพบว่า สภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับพฤติกรรมแบบอย่างด้านคุณธรรมจริยธรรมของครู พดศึกษาโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความมีระเบียบวินัยมีความ แตกต่างกัน ส่วนความคาดหวังเกี่ยวกับพฤติกรรมแบบอย่าง ด้านคุณธรรมจริยธรรมของครูพด ศึกษาโดยรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความมีวินัย ด้านความซื่อสัตย์ และด้านความอดทนอดกลั้น มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ธีระนาถ กลิ่นชั้น (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของครูใน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามสถานภาพ เพศ ค่าใช้จ่ายรายเดือน และประสบการณ์การทำงาน กลุ่มตัวอย่างเป็นข้าราชการครูที่สอนในโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 299 คน ซึ่ง ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน 1 ใน 5 และเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีวัดแบบ Projective Techniques ผลการวิจัยพบว่า ระดับพฤติกรรมทางจริยธรรม ของข้าราชการครูใน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ จังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวมและ จำแนกตามสถานภาพ เพศ ค่าใช้จ่ายรายเดือน ประสบการณ์การทำงานอยู่ในระดับสูงและสูงมาก

วรรณมา มณีโชติ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาระดับพฤติกรรมตามจรรยาบรรณ ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 2 และเปรียบเทียบพฤติกรรมตามจรรยาบรรณโดย

จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน กลุ่มตัวอย่างเป็นครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 2 จำนวน 346 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามวัดพฤติกรรมตามจรรยาบรรณ 9 ด้าน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way Analysis of Variance) ผลการวิจัยพบว่า

1. พฤติกรรมตามจรรยาบรรณของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตการศึกษา 2 อยู่ในระดับมาก
 2. ครูผู้ชายมีพฤติกรรมตามจรรยาบรรณครู มากกว่าครูผู้หญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001
 3. ครูกลุ่มอายุ 41-60 ปี มีพฤติกรรมตามจรรยาบรรณครูมากกว่าครูกลุ่มอายุ 22-40 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001
 4. ครูที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีพฤติกรรมตามจรรยาบรรณครู มากกว่าครูที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001
 5. ครูที่มีตำแหน่งสายบริหารมีพฤติกรรมตามจรรยาบรรณครูมากกว่าครูที่มีตำแหน่งสายผู้สอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001
 6. ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีพฤติกรรมตามจรรยาบรรณครูไม่แตกต่างกัน
- ธวัชณ์ โครินทร์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาระดับบทบาทผู้บริหารในการรักษา

วินัยและจรรยาบรรณของข้าราชการครู ระดับพฤติกรรมมีวินัยและจรรยาบรรณที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีวินัยและจรรยาบรรณของข้าราชการครู กลุ่มตัวอย่างเป็นข้าราชการครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 จำนวน 103 โรงเรียน ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 100 คน และครูที่ปฏิบัติการสอนจำนวน 299 คน รวมทั้งสิ้น 399 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ประยุกต์มาจากแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการรักษาวินัยและจรรยาบรรณข้าราชการครูของประวิณ ณ นคร และข้อกำหนดพฤติกรรมการมีวินัยและจรรยาบรรณครูของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า

1. บทบาทผู้บริหารในการรักษาวินัยและจรรยาบรรณของข้าราชการครูในภาพรวมอยู่ในระดับมาก
2. พฤติกรรมการมีวินัยและจรรยาบรรณของข้าราชการครูในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. บทบาทผู้บริหารในการรักษาวินัยและจรรยาบรรณที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการณ์วินัยและจรรยาบรรณของข้าราชการครู คือ บทบาทด้านการส่งเสริม

เพียงดาว มินมณี (2546 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิเคราะห์และเปรียบเทียบคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนที่มีประสบการณ์การบริหารงานน้อยกว่า 5 ปี กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร จำนวน 1,316 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า 1) การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ทั้งที่มีประสบการณ์การบริหารงานน้อยกว่า 5 ปี มากกว่า 5 ปี และแต่ละกลุ่มมีองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบที่ตรงกันคือ ความเมตตา กรุณา ความยุติธรรม และความซื่อสัตย์ 2) การเปรียบเทียบคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในแต่ละด้าน พบว่าผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการบริหารงานมากกว่า 5 ปี มีคุณธรรมด้านความเมตตา กรุณา และความซื่อสัตย์มากกว่าผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการบริหารงานน้อยกว่า 5 ปี ส่วนด้านความรับผิดชอบ ความยุติธรรม และความอดทนอดกลั้น ไม่พบความแตกต่าง

สุมาลี วงษ์สุวรรณ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสวนกุหลาบวัฒนา กรุงเทพมหานคร จำนวน 250 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ปัจจัยด้านค่าใช้จ่ายรายวัน สถานภาพสมรสของผู้ปกครอง ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง ระดับรายได้ของผู้ปกครอง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และบุคลิกภาพของนักเรียน

สมาคมการศึกษาเด็กแห่งอเมริกา (กัลยา สุวรรณรอด. 2537 : 13; อ้างอิงจาก Child Study Association of America. 1952 : 132 ; 135) ศึกษาคุณธรรมจริยธรรม พบว่า วินัยคือเพื่อระงับหรือควบคุมความโกรธ ความรู้สึกด้อยต่ำ ความรู้สึกที่ตนเองมีหน้าที่รับผิดชอบอยู่ตลอดเวลา และมีความกลัวต่างๆ เพราะความรู้สึกต่างๆ เหล่านี้เป็นสาเหตุทำให้นักคลาขาดการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม การลดหรือการจัดความรู้สึกดังกล่าวให้หมดไปจึงเป็นทางหนึ่งที่ทำให้สามารถพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมขึ้นมาได้ การลงโทษเป็นสาเหตุหนึ่งให้เกิดความกลัวและความวิตกกังวล ซึ่งเป็นต้นเหตุของการขาดการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม อันเป็นผลที่ทำให้บุคคลขาดวินัย ดังนั้นถ้าต้องการสร้างนิสัยให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลก็จะไม่ประสบความสำเร็จแต่อย่างใด

ศิริกาญจน์ โกศลมภ์ (2542 : 223-224) ได้ศึกษาการรับรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า สิ่งสำคัญที่สุดที่เป็นสิ่งที่กำหนดกระบวนการและแบบแผนของการรับรู้ของนักเรียนเตรียมทหารในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ เจื่อนใจด้านบทบาทของ นักเรียน คือ เจื่อนใจเกี่ยวกับความคิดพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ของนักเรียนเตรียมทหาร เจื่อนใจด้านสภาพแวดล้อมของนักเรียนและเจื่อนใจทางด้านโรงเรียน และที่สำคัญคือ การกำหนดความหมายของการรับรู้ของนักเรียนในโรงเรียนตรงกันระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในโรงเรียน คือ ผู้นำนักเรียน ผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการโรงเรียน คณะครูและ ผู้ปกครอง นักเรียน ส่วนกระบวนการรับรู้ของนักเรียนเตรียมทหารในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่ามีขั้นตอนที่สำคัญ 8 ขั้นตอนคือ การศึกษาข้อมูลพื้นฐานก่อนร่วมดำเนินการ การสร้างความสัมพันธ์โรงเรียนเตรียมทหาร การสร้างเครือข่ายของกลุ่มผู้มีส่วนร่วมการสร้าง กิจกรรม คุณธรรมจริยธรรม การพัฒนาสังคม การรับรู้ของนักเรียน ด้านการมีวินัย ความซื่อสัตย์ ความสามัคคี ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และความกตัญญู

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาแล้วข้างต้นพอสรุปได้ว่า เพศ สถานภาพ สมรส และประสบการณ์การทำงาน เป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของพนักงานมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการพัฒนาจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของพนักงานมหาวิทยาลัย และเป็นแนวทางในการปรับปรุงคุณภาพของพนักงานมหาวิทยาลัยให้ตรงกับความต้องการของสังคมต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ ของพนักงานมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ มีวิธีดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การกำหนด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นพนักงานประจำสายสนับสนุนวิชาการสังกัด คณะ/สำนัก/สถาบัน ของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผู้ที่ปฏิบัติงานให้แก่องค์กรมหาวิทยาลัย เพื่อรับค่าจ้างหรือค่าตอบแทน เป็นการปฏิบัติงานสายสนับสนุนวิชาการ สังกัด คณะ/สำนัก/สถาบัน ได้แก่ (นักวิชาการ เจ้าหน้าที่บริหารทั่วไป งานธุรการ พนักงานการเงินและบัญชี ตลอดจน ผู้ปฏิบัติงานด้านสนับสนุนอื่นๆ อาทิเช่น เจ้าหน้าที่บุคคล นายช่างไฟฟ้า และพนักงานพัสดุ) แต่ ไม่รวมถึงลูกจ้างซึ่งทำงานเกี่ยวกับงานบ้านหรืองานรับจ้างเหมา ดังตาราง 1

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นพนักงานประจำสายสนับสนุนวิชาการสังกัด คณะ/สำนัก/สถาบัน ของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผู้ที่ปฏิบัติงานให้แก่องค์กรมหาวิทยาลัย เพื่อรับค่าจ้างหรือค่าตอบแทน เป็นการปฏิบัติงานสายสนับสนุนวิชาการ สังกัด คณะ/สำนัก/สถาบัน ได้แก่ (นักวิชาการ เจ้าหน้าที่บริหารทั่วไป งานธุรการ พนักงานการเงินและบัญชี ตลอดจน ผู้ปฏิบัติงานด้านสนับสนุนอื่นๆ อาทิเช่น เจ้าหน้าที่บุคคล นายช่างไฟฟ้า และพนักงานพัสดุ) แต่ ไม่รวมถึงลูกจ้างซึ่งทำงานเกี่ยวกับงานบ้านหรืองานรับจ้างเหมา ที่เลือกแบบเจาะจง จากพนักงาน มหาวิทยาลัยทั้งหมดที่เข้าปฏิบัติงานตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป จำนวน 201 คน เป็นพนักงานสาย สนับสนุนวิชาการ สังกัด คณะ/สำนัก/สถาบัน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 150 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ดังตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ของพนักงานมหาวิทยาลัยจำแนกตาม
คณะ/สำนัก/สถาบัน

คณะ/สำนัก/สถาบัน	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
คณะทันตแพทยศาสตร์	22	15
คณะเภสัชศาสตร์	7	5
คณะพลศึกษา	5	3
คณะมนุษยศาสตร์	8	5
คณะวิศวกรรมศาสตร์	11	9
คณะวิทยาศาสตร์	16	13
คณะศิลปกรรมศาสตร์	13	9
คณะศึกษาศาสตร์	5	4
คณะพยาบาลศาสตร์	5	4
คณะสังคมศาสตร์	6	5
คณะสหเวชศาสตร์	4	4
คณะแพทยศาสตร์	28	19
สำนักทดสอบฯ	4	3
สำนักและเทคโนโลยีฯ	4	3
สำนักหอสมุดกลาง	24	20
สถาบันวิจัยพฤกษศาสตร์	2	2
สถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ	1	1
สำนักงานอธิการบดี	36	30
รวม	201	150

การกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบวัดจริยธรรม แบ่งเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลส่วนตัว ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส ประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 แบบวัดจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของพนักงานมหาวิทยาลัย จำนวน

15 ข้อ มีลักษณะคำถามเป็นสถานการณ์ มี 3 ตัวเลือก ตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ขั้นตอนในการสร้างแบบวัดจริยธรรม

1. กำหนดจุดประสงค์ในการสร้างแบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของพนักงานมหาวิทยาลัย ตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก แบ่งเป็น 2 ด้าน 1. ด้านสังคม 2. ด้านหน้าที่

2. ศึกษาทฤษฎีโคลเบอร์ก งานวิจัย และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแบบวัดจริยธรรมของข้าราชการ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบทดสอบ

3. กำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบของพนักงานมหาวิทยาลัย

4. เขียนข้อคำถาม เป็นสถานการณ์ ให้มีความเที่ยงตรงและครอบคลุมนิยามเชิงปฏิบัติการของแบบวัดจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ 15 ข้อ มีลักษณะคำถามเป็นสถานการณ์ มี 3 ตัวเลือก

5. นำแบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของพนักงานมหาวิทยาลัย ที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) ของแบบทดสอบ แล้วพิจารณาความสอดคล้อง (IOC) โดยใช้เกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับหรือมากกว่า .50 จากนั้นทำการคัดเลือกข้อคำถามดังนี้

5.1 แบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ จำนวน 30 ข้อ คัดเลือกไว้ 15 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ .50 ถึง 1.00

6. นำแบบทดสอบในข้อ 5 ที่คัดเลือกข้อคำถามที่อยู่ในเกณฑ์และผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ครั้งที่ 1 กับพนักงานมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน นำผลที่ได้มาวิเคราะห์รายข้อเพื่อหาค่าอำนาจจำแนก โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) ใช้เกณฑ์ข้อคำถามที่ค่า r มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป จากนั้นทำการคัดเลือกข้อคำถามดังนี้

6.1 แบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ จำนวน 30 ข้อ คัดเลือกไว้ 15 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง .50 - .70

7. นำแบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความรับผิดชอบที่คัดเลือกไว้ในข้อ 6 ไปทดลองใช้ครั้งที่ 2 กับพนักงานมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 150 คน นำผลของการทดสอบมาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (Cronbach) จากการวิเคราะห์พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ ดังนี้

7.1 แบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ จำนวน 15 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .68

8. นำแบบทดสอบที่ได้มาจัดพิมพ์เป็นรูปเล่ม เพื่อนำไปใช้ในการวิจัย

ตัวอย่างแบบสอบถาม

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว

1. เพศ

☐ ชาย

☐ หญิง

2. สถานภาพสมรส

☐ โสด ☐ ไม่โสด

3. ประสบการณ์การทำงาน ปี เดือน

ตอนที่ 2 แบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของพนักงานมหาวิทยาลัย

คำชี้แจง ขอความอนุเคราะห์ให้ท่านอ่านข้อความสถานการณ์ต่อไปนี้ แล้วสมมุติว่าท่านกำลังอยู่ในสถานการณ์ดังกล่าว ท่านจะเลือกปฏิบัติอย่างไร โดยทำเครื่องหมายกากบาท (X) ลงในตัวเลือกที่ตรงกับความคิด และความรู้สึกของท่านมากที่สุดเพียงคำตอบเดียว ซึ่งตัวเลือกที่ท่านเลือกจะไม่มีโอกาสผิดและจะไม่เกิดผลเสียกับท่านแต่อย่างใด ขอให้ท่านตอบให้ครบทุกข้อเพื่อความสมบูรณ์ของแบบทดสอบวัดนี้และเกิดประโยชน์สูงสุดในวิชาการ

(0) หลังจากที่คุณบังคับบัญชามอบหมายงานให้ทำ ท่านที่ที่สมจิตมีเวลาว่างจะรีบเร่งทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างตั้งใจ ถึงแม้ว่าในช่วงนั้น จะมีเพื่อนชักชวนให้ไปเดินที่ตลาดนัด แต่สมจิตก็จะทำงานที่คุณบังคับบัญชามอบหมายให้เสร็จเรียบร้อย ถ้าท่านเป็นสมจิตท่านคิดว่าที่ทำเช่นนั้นเพราะเหตุใด

ก. เพราะ ไม่อยากให้คุณบังคับบัญชาตำหนิ

ที่ทำงานที่ได้รับมอบหมายไม่สำเร็จ

(1)

ข. เพราะ เพื่อนร่วมงานในกลุ่มที่สนิทมีนิสัยเช่นนี้ และทุกคนก็ทำงาน

ตามที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จตามที่กำหนด

(2)

ค. เพราะ มีความละเอียดใจในตนเองถ้าทำงานไม่เสร็จเรียบร้อย

(3)

วิธีตรวจให้คะแนนแบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ

ในการตรวจให้คะแนน ผู้วิจัยได้กำหนดให้คะแนนตามน้ำหนักของระดับพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2524: 28-31; อ้างอิงจาก Kohiberg, 1969) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ให้ 1 คะแนน สำหรับคำตอบที่จัดอยู่ในจริยธรรมระดับก่อนเกณฑ์ หมายถึงเป็นระดับของการให้เหตุผลที่จะเลือกกระทำในสิ่งที่จะเป็นประโยชน์แก่ตนเอง โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะเกิดแก่ผู้อื่น ทั้งนี้เพื่อที่จะหลบหลีกมิให้ตนเองโดนตำหนิ หรือยอมทำตามคำสั่งของผู้ใหญ่ เพราะเป็นผู้ที่มีอำนาจทางกายเหนือตน ซึ่งเป็นการเลือกกระทำในสิ่งที่จะนำความพอใจมาให้ตนเท่านั้น

ให้ 2 คะแนน สำหรับคำตอบที่จัดอยู่ในจริยธรรมระดับตามกฎหมายเกณฑ์ กล่าวคือ เป็นระดับของการให้เหตุผลโดยมีรูปแบบของการกระทำที่ยังไม่เป็นตัวของตัวเอง จะเป็นลักษณะของการคล้อยตามและการถูกชักจูงจากบุคคลอื่นโดยเฉพาะเพื่อน หรือเป็นการกระทำตามกฎหมายเกณฑ์ต่าง ๆ ที่สังคมของตนกำหนดหรือคาดหวังไว้

ให้ 3 คะแนน สำหรับคำตอบที่จัดอยู่ในจริยธรรมระดับเหนือกฎหมายเกณฑ์ คือ ระดับของการให้เหตุผลโดยเกิดจากการตัดสินใจของตัวบุคคลนั่นเอง เป็นการกระทำเพื่อความสำคัญของคนหมู่มาก สามารถควบคุมบังคับจิตใจตนเองได้ มีความยืดหยุ่นทางจริยธรรม มีความละเอียดต่อการกระทำในสิ่งที่ไม่ดี

การแปลความหมาย

คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายความว่า มีจริยธรรมด้านความรับผิดชอบอยู่ในระดับดี

คะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายความว่า มีจริยธรรมด้านความรับผิดชอบอยู่ในระดับ

ค่อนข้างดี

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายความว่า มีจริยธรรมด้านความรับผิดชอบอยู่ในระดับไม่ดี

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมากระทำการวิเคราะห์นั้น ผู้วิจัยดำเนินงานเป็นขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือถึงผู้บริหารที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมนำแบบทดสอบไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยชี้แจงวิธีการตอบแบบทดสอบให้ผู้รับผิดชอบทราบ และนัดวัน เวลา ในการขอรับแบบทดสอบคืน

2. ติดตามแบบทดสอบกลับคืนตามวัน เวลา ที่กำหนดด้วยตนเอง ในส่วนที่ยังไม่ได้รับคืนจะนับเก็บแบบทดสอบอีกครั้งหนึ่ง

3. นำแบบทดสอบที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดแล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลและทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ตรวจให้คะแนนแบบ ทดสอบตามเกณฑ์การตรวจให้คะแนนที่ตั้งไว้
2. วิเคราะห์ประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานมหาวิทยาลัยเพื่อแบ่งกลุ่มเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ประสิทธิภาพการทำงาน 1-5 ปี และ 6 ปีขึ้นไป
3. วิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
4. วิเคราะห์หาค่าความแปรปรวนแบบสามทาง (three-way analysis of variance) เพื่อเปรียบเทียบจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ ของพนักงานมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามประสิทธิภาพการทำงาน จำแนกตามเพศ และจำแนกตามสถานภาพการสมรส ในกรณีที่มีความแตกต่างกันใช้การทดสอบภายหลัง โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffé) ในการวิจัยครั้งนี้การคำนวณค่าสถิติใช้โปรแกรม SPSS (Statistical Package for the social Science)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

- 1.1 ค่าเฉลี่ย (Mean)
- 1.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

- 2.1 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2543 : 249; อ้างอิงจาก Rovinelli; & Hambleton. 1977) เพื่อหาค่าความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC	แทน	ค่าดัชนีความสอดคล้อง
$\sum R$	แทน	ผลรวมของการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ
N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2.2 วิเคราะห์ข้อคำถามรายข้อ (Item Analysis) เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก โดยใช้สูตรของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) (บุญเขต ภิญโญนนตพงษ์, 2545: 84)

$$r_{xy} = \frac{N\sum XY - \sum X\sum Y}{\sqrt{[N\sum X^2 - (\sum X)^2][N\sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ	r_{xy}	แทน	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนชุด X
	$\sum Y$	แทน	ผลรวมของคะแนนชุด Y
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนน X แต่ละตัวยกกำลังสอง
	$\sum Y^2$	แทน	ผลรวมของคะแนน Y แต่ละตัวยกกำลังสอง
	$\sum XY$	แทน	ผลรวมของผลคูณระหว่าง X กับ Y
	N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
	X	แทน	คะแนนของข้อคำถาม
	Y	แทน	คะแนนผลรวมของข้อคำถาม

2.3 ดัชนีค่าอำนาจจำแนก คำนวณจากสูตรสหสัมพันธ์แบบไบซีเรียล ดังนี้ (บุญเขต ภิญโญนนตพงษ์, 2521 : 258)

$$r_{bis} = \frac{M_p - M_q}{S_x} \cdot \frac{p}{q}$$

เมื่อ	r_{bis}	แทน	ดัชนีค่าอำนาจจำแนกแบบไบซีเรียล
	$M_p \cdot M_q$	แทน	ค่าเฉลี่ยของตัวแปร X แต่ละพวก
	S_x	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
	p , q	แทน	สัดส่วนของแต่ละกลุ่มในตัวแปร Y
	Y	แทน	ค่าจุดตัด (ordinate) ของโค้งปกติตรงจุดที่แบ่งพื้นที่ใต้โค้งเป็นสัดส่วน p และ q

2.3 วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) จากสูตร ล้วน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. 2538 : 200; อ้างอิงจาก Cronbach. 1970 : 161)

$$\alpha = \frac{k}{k - 1} \left\{ \frac{\sum s_i^2}{S^2} \right\}$$

เมื่อ α แทน ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
 k แทน จำนวนข้อของแบบสอบถาม
 S_i^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ
 S^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนทั้งฉบับ

3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

ทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1-2 โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทาง (Three-way analysis of variance) และในกรณีที่มีความแตกต่างกันใช้การทดสอบภายหลังโดยวิธีของ เชฟเฟ่ (Scheffé) การคำนวณสถิติใช้โปรแกรม SPSS (Statistical Package for the social Science)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการนำเสนอและการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยจึงกำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

n	แทน	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{x}$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของแบบทดสอบ
s	แทน	คะแนนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ss	แทน	ผลบวกกำลังสองของค่าความแตกต่างระหว่างข้อมูล และค่าเฉลี่ยของกลุ่มข้อมูล (Sums of Squares)
Ms	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสอง (Mean Squares)
f	แทน	ค่าสถิติทดสอบเอฟ (F- distribution)
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degrees of Freedom)

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐาน ของคะแนนจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน จริยธรรมด้านความรับผิดชอบของพนักงานมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒของกลุ่มตัวอย่าง และจำแนกตามเพศ สถานภาพการสมรส และประสบการณ์การทำงาน

2. เปรียบเทียบจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของพนักงานมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่มี เพศ สถานภาพการสมรส ประสบการณ์ต่างกัน โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทาง (Three-way Analysis of Variance)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

- ค่าเฉลี่ยสถิติพื้นฐานของคะแนนแบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำแนกตามเพศ สถานภาพการสมรส และประสบการณ์ทำงาน

ตาราง 4 ค่าสถิติพื้นฐานจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อพนักงานมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามเพศ

เพศ	จริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อ			การแปลความหมาย
	n	$\bar{x}$	S	
หญิง	116	2.510	.207	ค่อนข้างดี
ชาย	34	2.496	.209	ค่อนข้างดี
รวม	150	2.507	.206	ค่อนข้างดี

จากตาราง 4 พบว่า พนักงานมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพศหญิงและเพศชาย มีคะแนนจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อเฉลี่ยเท่ากับ 2.507 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ .206 จริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อของพนักงานมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพศหญิงและเพศชาย มีจริยธรรมค่อนข้างดี

ตาราง 5 ค่าสถิติพื้นฐานจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อพนักงานมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามสถานภาพการสมรส

สถานภาพการสมรส	จริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อ			การแปลความหมาย
	n	$\bar{x}$	S	
โสด	103	2.520	.223	ค่อนข้างดี
ไม่โสด	47	2.478	.162	ค่อนข้างดี
รวม	150	2.507	.206	ค่อนข้างดี

จากตาราง 5 พบว่า พนักงานมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่มีสถานภาพการสมรสโสดและไม่โสด มีคะแนนจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อเฉลี่ยเท่ากับ 2.507 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ .206 จริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อของพนักงานมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่มีสถานภาพสมรสโสดและไม่โสด มีจริยธรรมอยู่ระดับค่อนข้างดี

ตาราง 6 ค่าสถิติพื้นฐานจรรยาบรรณด้านความรับผิดชอบต่อของพนักงานมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

ประสบการณ์ การทำงาน	จรรยาบรรณด้านความรับผิดชอบต่อ			การแปลความหมาย
	n	$\bar{x}$	S	
1-5 ปี	81	2.535	.219	ค่อนข้างดี
6 ปีขึ้นไป	69	2.473	.187	ค่อนข้างดี
รวม	150	2.507	0.206	ค่อนข้างดี

จากตาราง 6 พบว่า พนักงานมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่มีประสบการณ์การทำงานระหว่าง 1- 5 ปี มีคะแนนจรรยาบรรณด้านความรับผิดชอบต่อเฉลี่ยเท่ากับ 2.535 และพนักงานมหาวิทยาลัยที่มีประสบการณ์การทำงาน 6 ปีขึ้นไป มีคะแนนจรรยาบรรณด้านความรับผิดชอบต่อเฉลี่ย 2.473 เมื่อพิจารณากลุ่มตัวอย่างพบว่า พนักงานที่มีประสบการณ์การทำงาน 1- 5 ปี และ 6 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่มีจรรยาบรรณด้านความรับผิดชอบต่ออยู่ในระดับค่อนข้างดี

2. เปรียบเทียบจรรยาบรรณด้านความรับผิดชอบต่อของพนักงานมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ของเพศ สถานภาพการสมรส และประสบการณ์การทำงานต่างกัน ด้วยสถิติการวิเคราะห์ ความแปรปรวนแบบมีตัวแปรอิสระ 3 ตัวประกอบ (Three-way Analysis of Variance)

2.1 ค่าสถิติพื้นฐานของจรรยาบรรณด้านความรับผิดชอบต่อของพนักงานมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพศ สถานภาพการสมรส ประสบการณ์การทำงานต่างกัน

ตาราง 7 ค่าสถิติพื้นฐานจรรยาบรรณด้านความรับผิดชอบต่อของพนักงานมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒที่มีเพศต่างกัน และมีสถานภาพการสมรสต่างกัน

เพศ	สถานภาพสมรส			
	โสด		ไม่โสด	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
หญิง	2.528	.221	2.472	.168
ชาย	2.494	.233	2.500	.144

จากตาราง 7 พบว่า พนักงานมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพศหญิงที่มีสถานภาพสมรส โสดและไม่โสด มีคะแนนจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อโดยเฉลี่ยเท่ากับ 2.528 และ 2.472 ตามลำดับ และพนักงานมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพศชายที่มีสถานภาพสมรส โสดและไม่โสด มีคะแนนจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อโดยเฉลี่ยเท่ากับ 2.472 และ 2.500 ตามลำดับ ซึ่งพบว่า พนักงานมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพศหญิงและเพศชายที่มีสถานภาพการสมรส โสดและไม่โสด มีจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่ออยู่ในระดับค่อนข้างดี

ตาราง 8 ค่าสถิติพื้นฐานจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อของพนักงานมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒของสถานภาพการสมรส โสดและไม่โสด ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน

ประสบการณ์การทำงาน	จริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อ			
	โสด		ไม่โสด	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
1 – 5 ปี	2.539	.241	2.522	.117
6 ปีขึ้นไป	2.490	.191	2.450	.181

จากตาราง 8 พบว่า พนักงานมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่มีประสบการณ์การทำงาน 1- 5 ปี และ 6 ปีขึ้นไป ที่มีสถานภาพสมรส โสด มีคะแนนจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อโดยเฉลี่ยเท่ากับ 2.539 และ 2.490 ตามลำดับ และพนักงานมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่มีประสบการณ์การทำงาน 1 – 5 ปี และ 6 ปีขึ้นไป ที่มีสถานภาพการสมรส ไม่โสด มีคะแนนจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อโดยเฉลี่ยเท่ากับ 2.522 และ 2.450 ซึ่งพบว่าพนักงานมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่มีประสบการณ์การทำงาน 1 – 5 ปี และ 6 ปีขึ้นไป ที่มีสถานภาพการสมรสโสดและไม่โสด มีจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อค่อนข้างดี

ตาราง 9 ค่าสถิติพื้นฐานจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อพนักงานมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒของเพศหญิง เพศชาย ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน

ประสบการณ์ การทำงาน	จริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อ			
	สตรี		ไม่สตรี	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
1 – 5 ปี	2.560	.210	2.527	.223
6 ปีขึ้นไป	2.404	.176	2.490	.187

จากตาราง 9 พบว่า พนักงานมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒสตรีที่มีประสบการณ์การทำงาน 1- 5 ปี และ 6 ปีขึ้นไป มีคะแนนจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อสตรีเฉลี่ยเท่ากับ 2.560 และ 2.527 ตามลำดับ ส่วนพนักงานมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒสตรีที่มีประสบการณ์การทำงาน 1- 5 ปี และ 6 ปีขึ้นไป มีคะแนนจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อสตรีเฉลี่ยเท่ากับ 2.404 และ 2.490 ซึ่งพบว่าพนักงานมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สตรีและสตรีที่มีประสบการณ์การทำงาน 1 – 5 ปี และ 6 ปีขึ้นไป มีจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อสตรีค่อนข้างดี

ตาราง 10 ค่าสถิติพื้นฐานจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อพนักงานมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒของเพศหญิง เพศชาย ที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน และมี
ประสบการณ์การทำงานต่างกัน

ประสบการณ์ การทำงาน	จริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อ							
	หญิง				ชาย			
	สตรี		ไม่สตรี		สตรี		ไม่สตรี	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
1 – 5 ปี	2.530	.246	2.517	.105	2.568	.229	2.533	.156
6 ปีขึ้นไป	2.524	.180	2.447	.191	2.370	.191	2.466	.141

จากตาราง 10 พบว่า พนักงานมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเพชฌัญญู สถานภาพสมรส โสด ที่มีประสบการณ์การทำงาน 1- 5 ปี และ 6 ปีขึ้นไป มีคะแนนจริยธรรมด้านความรับผิดชอบโดยเฉลี่ย เท่ากับ 2.530 และ 2.524 ตามลำดับ พนักงานมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒสถานภาพสมรสไม่โสด ที่มีประสบการณ์การทำงาน 1- 5 ปี และ 6 ปีขึ้นไป มีคะแนนจริยธรรมด้านความรับผิดชอบโดยเฉลี่ย เท่ากับ 2.517 และ 2.447 ตามลำดับ พนักงานมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเพศชายสถานภาพสมรส โสด ที่มีประสบการณ์การทำงาน 1- 5 ปี และ 6 ปีขึ้นไป มีคะแนนจริยธรรมด้านความ รับผิดชอบโดยเฉลี่ยเท่ากับ 2.568 และ 2.370 ตามลำดับ พนักงานมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพศชาย สถานภาพสมรสไม่โสด ที่มีประสบการณ์การทำงาน 1- 5 ปี และ 6 ปีขึ้นไป มีคะแนน จริยธรรมด้านความรับผิดชอบโดยเฉลี่ยเท่ากับ 2.533 และ 2.466 ตามลำดับ ซึ่งพบว่าพนักงาน มหาวิทยาลัยเพชฌัญญูและเพศชาย สถานภาพการสมรสโสดและไม่โสด และประสบการณ์การทำงาน 1- 5 ปี และ 6 ปีขึ้นไป มีจริยธรรมด้านความรับผิดชอบค่อนข้างดี

2.2 ผลการเปรียบเทียบระดับจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของพนักงาน

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่มีเพศ สถานภาพการสมรส และประสบการณ์การทำงานต่างกัน ด้วยสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบมีตัวแปรอิสระ 3 ตัวประกอบ (Three-way Analysis of Variance)

ตาราง 11 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของพนักงานมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒที่มีเพศ มีสถานภาพการสมรส และมีประสบการณ์การทำงานต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	SIG
เพศ (A)	1	.009	.009	.207	.649
สถานภาพการสมรส (B)	1	.001	.001	.027	.869
ประสบการณ์การทำงาน (C)	1	.156	.156	3.675	.057
ปฏิสัมพันธ์ (A x B)	1	.030	.030	.716	.399
ปฏิสัมพันธ์ (A x C)	1	.047	.047	1.120	.292
ปฏิสัมพันธ์ (B x C)	1	.006	.006	.141	.708
ปฏิสัมพันธ์ (A x B x C)	1	.052	.052	1.218	.272
ค่าความคลาดเคลื่อน	142	6.021	.042	-	-

จากตาราง 11 พบว่า พนักงานมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่มีเพศ สถานภาพการสมรส และประสบการณ์การทำงานต่างกัน ไม่มีผลปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากความแตกต่างที่จะส่งผล ร่วมกันต่อจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สังเขปจุดมุ่งหมายของการวิจัยและวิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อของพนักงานมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สายสนับสนุนวิชาการ สังกัดคณะ/สำนัก/สถาบัน จำนวน 150 คน เป็นหญิง 116 คน เพศชาย 34 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 1 ฉบับคือ แบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อ จำนวน 15 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .68

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล นำแบบทดสอบวัดจริยธรรมไปเก็บข้อมูลกับพนักงานมหาวิทยาลัย จากประชากร จำนวน 201 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 150 คน และนำแบบทดสอบที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างมาทำการวิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐาน จำแนกตามเพศ สถานภาพการสมรส และประสบการณ์การทำงาน จากนั้นเปรียบเทียบจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อที่มีเพศต่างกัน เปรียบเทียบจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อที่มีประสบการณ์ต่างกัน ด้วยสถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบมีตัวแปรอิสระ 3 ตัวประกอบ (Three-way Analysis of Variance)

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. พนักงานมหาวิทยาลัยเพศหญิงและชาย มีจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือ เพศหญิง และเพศชายมีจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อใกล้เคียงกัน

2. พนักงานมหาวิทยาลัยที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือ พนักงานมหาวิทยาลัยโสดและไม่โสด มีจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อใกล้เคียงกัน

3. พนักงานมหาวิทยาลัยที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือ พนักงานมหาวิทยาลัยประสบการณ์การทำงาน 1 – 5 ปี และ 6 ปีขึ้นไป มีจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อใกล้เคียงกัน

จากผลการวิจัยข้อ 1-3 ทำให้สามารถสรุปภาพรวมเกี่ยวกับจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อของพนักงานมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามเพศ พบว่ามีจริยธรรมด้าน

ความรับผิดชอบค่อนข้างดี และเปรียบเทียบ เพศ สถานภาพการสมรส ประสบการณ์การทำงาน ของพนักงานมหาวิทยาลัย ไม่พบปฏิสัมพันธ์ความแตกต่างที่จะส่งผลร่วมกันต่อจริยธรรมด้าน ความรับผิดชอบ

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของพนักงาน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สามารถอภิปรายผลประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. จริยธรรมด้านความรับผิดชอบ จากการศึกษาพบว่า พนักงานมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.507 ซึ่งอยู่ในระดับค่อนข้างดี

เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า เพศหญิงและชายมีจริยธรรมด้านความรับผิดชอบอยู่ใน ระดับค่อนข้างดี และไม่พบความแตกต่าง

จำแนกตามสถานภาพสมรส พบว่า พนักงานโสดและไม่โสด มีจริยธรรมด้านความ รับผิดชอบอยู่ในระดับค่อนข้างดี และไม่พบความแตกต่าง

จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ประสบการณ์การทำงาน 1 - 5 ปี และ ประสบการณ์การทำงาน 6 ปีขึ้นไป มีจริยธรรมด้านความรับผิดชอบอยู่ในระดับค่อนข้างดี และไม่ พบความแตกต่าง

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพียงดาว มินมณี (2546 : บทคัดย่อ) ได้ทำการ วิเคราะห์และเปรียบเทียบคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนที่มีประสบการณ์การบริหารงาน น้อยและมากกว่า 5 ปี พบว่า คุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ทั้งที่มีประสบการณ์การ บริหารงานน้อยกว่า 5 ปี มากกว่า 5 ปี และแต่ละกลุ่มมีองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบที่ตรงกัน คือ ความเมตตากรุณา ความยุติธรรม และความซื่อสัตย์ และการเปรียบเทียบคุณธรรมของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชนในแต่ละด้านพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการบริหารงานมากกว่า 5 ปี มีคุณธรรมด้านความเมตตากรุณา และความซื่อสัตย์มากกว่าผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ ในการบริหารงานน้อยกว่า 5 ปี ส่วนด้านความรับผิดชอบ ความยุติธรรม และความอดกลั้นไม่พบ ความแตกต่าง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพนักงานมหาวิทยาลัยที่มีเพศ สถานภาพการสมรส และ ประสบการณ์การทำงาน มีฐานะทางเศรษฐกิจ และวุฒิภาวะทางอารมณ์ และคุณวุฒิ ใกล้เคียงจึง ไม่พบความแตกต่าง และงานวิจัยของ พุ่มเวลา ดวงประเสริฐ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ทำการ เปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักกีฬาบาสเกตบอลหญิง โดยจำแนกตามอายุ ระดับ การศึกษา และประสบการณ์ในการเล่นกีฬา พบว่า นักกีฬาที่มีประสบการณ์การเล่นต่างกัน มีการ ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในด้านความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความสามัคคี และความอดทน

แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับทฤษฎีบันดูรา (Bandura, 1977) กล่าวว่า ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมอย่างลึกซึ้งโดยมีความคิดว่าการเรียนรู้ทางสังคมเกิดจากการเรียนรู้โดยการสังเกต การเลียนแบบพฤติกรรมผู้อื่น หรือพิจารณาการกระทำของผู้อื่น แล้วสังเกตผลกรรมที่ตามมา การตัดสินใจทางจริยธรรมเป็นกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับความถูกต้องของการกระทำตามกฎเกณฑ์ต่างๆ กฎเกณฑ์การตัดสินใจนี้เกิดจากการเรียนรู้พฤติกรรมของมนุษย์ในสังคม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. พนักงานมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ควรพัฒนาตนเองให้มี จริยธรรมในด้านต่างๆ ให้สูงขึ้น เพราะจริยธรรมเป็นคุณลักษณะพื้นฐานที่พนักงานทุกคนต้องประพฤติปฏิบัติตนเพื่อให้เป็นไปตามจรรยาบรรณของมหาวิทยาลัยในวิชาชีพตนเอง

2. เนื่องจากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า พนักงานมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่มีเพศสภาพภาพสมรส และประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีจริยธรรมด้านความรับผิดชอบไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรที่จะเป็นอนาคตที่ดีของมหาวิทยาลัยควรปลูกฝังจริยธรรมในด้านความรับผิดชอบให้อยู่ในระดับสูงต่อไปและควรปลูกฝังจริยธรรมในด้านอื่นๆ เช่น ด้านความมีวินัย ความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา ความเสียสละ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ เปรียบเทียบเฉพาะพนักงานมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่มีเพศสภาพภาพการสมรส และประสบการณ์การทำงานต่างกัน ผลการวิจัยจึงได้สรุปตามตัวแปรที่ศึกษาเท่านั้น ฉะนั้นผู้ที่ศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาเปรียบเทียบจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ จำแนกตามตัวแปรอื่นๆ เช่น วุฒิการศึกษา คุณลักษณะความเป็นผู้นำ การรับรู้ความสามารถของตนเอง เป็นต้น

2. ผู้ที่สนใจศึกษาจริยธรรมด้านความรับผิดชอบควรศึกษาตามแนวคิดและทฤษฎีอื่นๆ เช่น ตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเพื่อจะได้นำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์ได้ตามสภาพจริงของชาวพุทธ

3. ผู้ที่สนใจศึกษาจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ ควรศึกษาในกลุ่มอื่นๆ จำแนกตามตัวแปรที่สนใจ เช่น กลุ่มพนักงานมหาวิทยาลัยในสังกัดต่างกัน กลุ่มวัยทำงานที่มีลักษณะการทำงานต่างกัน เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- ก่อ สวัสดิพาณิชย์. (2519). *วัยรุ่นและการปรับปรุงบุคลิกภาพกรุงเทพฯ*: สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2533). *แผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อัมรินทร์การพิมพ์.
- เกียรติศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2544). *แนวคิดและกระบวนการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ และแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: บริษัท เค.อาร์. พับลิชชิง จำกัด
- เกียรติศักดิ์ อัยยานนท์. (2527, มีนาคม). การสร้างค่านิยมที่ดีในสังคมไทย. *วัฒนธรรมไทย*. 23(2) : 62-76)
- เกษินี ผลประพฤติ. (2524). *การศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักศึกษาครูในกลุ่มวิทยาลัยครูภาคกลาง. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.*
- กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ. (2523 ก). *โครงสร้างของคุณลักษณะของจริยธรรม*. กรุงเทพฯ: กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ.
- กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2529). *หลักการและทฤษฎีการปลูกฝังสร้างเสริมจริยธรรม*. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- กัลยา สุวรรณรอด (2537). *การวิเคราะห์องค์ประกอบความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- โกวิทย์ ประवालพฤกษ์. (2523). *การประเมินโครงการเพื่อพัฒนาหลักสูตร. การประเมินโครงการในเอกสารการอบรมวิจัยปฏิบัติการ ครั้งที่ 5*. กรุงเทพฯ: กองวิจัยการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- โกศล มีคุณ. (2524). *การวิจัยเชิงทดลองฝึกอบรมการใช้เหตุผลทางจริยธรรมและทักษะในการสวมบทบาทของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- เจนการณั์ เพียงปราชญ์. (2540). *ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสอนกับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจรรยาบรรณของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานประถมศึกษา อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การประถมศึกษา).ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.*

- จำนงค์ อาศิริวัจน์. (2529). การศึกษาความคิดเห็นของนักเรียน ผู้บริหารโรงเรียน และ
ผู้ปกครองที่มีต่อจริยธรรมที่ปฏิบัติจริงของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา. ปรินญาณิพนธ์
กศ.ม. (บริหารการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- ชวาล แพร่ตกุล และคนอื่น ๆ. (2514). หลักสูตรอบรมพิเศษวิชาการวัดผลระยะสั้น กรุงเทพฯ :
สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา ประสานมิตร.
- ชูศรี ปัญญามูลงษา. (2541). สภาพความเป็นจริงและความคาดหวังเกี่ยวกับพฤติกรรม
แบบอย่างด้านคุณธรรมจริยธรรมของครูพลศึกษา ตามการรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียน
ครูผู้สอนทั่วไป และครูพลศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
ระนอง. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (พลศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2541). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ: เทพเนรมิตรการพิมพ์.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2538). การวัดระดับเหตุผลเชิงจริยธรรม. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัย
พฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. (2524). จิตวิทยา จริยธรรม และจิตวิทยาภาษา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- _____. (2544). ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม การวิจัยและการพัฒนาบุคคล. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน; และเพ็ญแข ประจณปัจจนิก. (2524). ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว
กับสุขภาพจิตและจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรม
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทুমเวลา ดวงประเสริฐ. (2540). เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักกีฬาบาสเกตบอลหญิง ระดับ
มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย และอุดมศึกษา. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม.
(พลศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธวัชณ์ ไควินท์. (2544). บทบาทผู้บริหารที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีวินัยและจรรยาบรรณ
ของข้าราชการครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5.
วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- ธีระ ชัยยุทธยรรยง. (2535, กุมภาพันธ์-มีนาคม). ค่านิยมกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม
และวินัย. วารสารแนะแนว. 26(139) : 45-46.
- ธีระนาถ กลิ่นชั้น. (2541). การศึกษาพฤติกรรมเกี่ยวกับจริยธรรมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหาร
การศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

- บรรจง จันทรสา. (2522). *ปรัชญาการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ป.มหาพันธ์. (2536). *สอนเด็กให้มีความรับผิดชอบ*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์การพิมพ์.
- ปรียา ชัยนิยม. (2542). *การศึกษาความคิดเห็นของครูต่อการสอนความรับผิดชอบและความมีระเบียบวินัย โดยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนกรุงเทพมหานคร*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (วิจัยทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พนัส หันนาคินทร์. (2523). *การสอนค่านิยมและจริยธรรม*. พิษณุโลก: โครงการตำรา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.
- เพ็ญดาว มินมณี. (2546). *การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนกรุงเทพมหานคร*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- โพธิ์ทอง จิตอ่อนน้อม. (2529). *พฤติกรรมทางจริยธรรมของครูพลศึกษาในทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาและนักเรียนในเขตการศึกษา 7*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (พลศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พระธรรมปิฎก. (2537). *การศึกษาเพื่ออารยธรรมที่ยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มูลนิธิพุทธธรรม.
- ผกา สัตยธรรม. (2544). *คุณธรรมของครู*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยุพา นันทะไชย. (2536). *จริยธรรมและจรรยาสำหรับครู*. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- มารุต คำชะอม. (2525). *ระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาวิทยาลัยครูสงขลา*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ฤกษ์ชัย คุณูปการ. (2539). *หลักการและทฤษฎีการปลูกฝังจริยธรรม*. ลพบุรี : สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม.
- ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. (2538). *สถิติวิทยาทางการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาธน์.
- วรเชษฐ์ โชคชัย. (2536). *การเปรียบเทียบความสามารถในการใช้ภาษาไทย และความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยการสอนแบบนาฏการกับการสอนตามคู่มือครู*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม.(การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- วราคม ที่สุกะ. (2543). *สังคมวิทยากับการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- วรรณ มณีโชติ. (2541). *พฤติกรรมตามจรรยาบรรณของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 2. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (ศึกษาศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน)*. สงขลา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. ถ่ายเอกสาร.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2525). *การพัฒนาหลักสูตรและการสอน-มิติใหม่*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- _____. (2539, กรกฎาคม). หัวใจเบิกบานเสริมสร้างด้วยนิทาน. *ไพบูลย์*. 1(2) : 20-22.
- วีระ บำรุงรักษ์. (2523). *แนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย : การประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรมไทย*. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- ศิริกาญจน์ โกสุมภ์. (2544). *การมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. (พัฒนศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สบโชค พูลนวม. (2523). *ความสัมพันธ์ระหว่างความซื่อสัตย์กับความรู้สึกรับผิดชอบ*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สาโรช บัวศรี. (2523). *จริยธรรมไทยในสังคมปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การสอน.
- _____. (2522). *ความรับผิดชอบในการตัดสินใจจุลสารสมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย ฉบับที่ 8 โรงพิมพ์บรรหาร*.
- สินีนาง สุทจินดา. (2543). *การศึกษาวินัยในตนเองของนักเรียนสาขาวิชาพาณิชยการโรงเรียนอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในกรุงเทพฯ*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุมาลี วงษ์สุวรรณ. (2546). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนกุหลาบวัฒนา เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุน อมรวิวัฒน์. (2534). *การสร้างเสริมศีลธรรมในสถานศึกษา : ความรู้คู่คุณธรรม*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรรัตน์ พันธุ์ดี. (2529). *การศึกษาจริยธรรมที่ปรากฏในหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ใช้อยู่ในโรงเรียนประถมศึกษา*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- เสรีพรพงษ์ วรรณปก. (2533). แนวทางการพัฒนาค่านิยมและคุณธรรมของเยาวชนในปัจจุบัน. กรุงเทพฯ: พี. เอ. ลิฟวิง.
- แสง จันทรงาม. (2530). กลวิธีเพื่อบรรลุผลในการพัฒนาบุคลิกภาพและจริยธรรมของนิสิตนักศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย.
- สกล นิลวรรณ. (2522). ปรัชญาเบื้องต้น. เอกสารการนิเทศการศึกษา ฉบับที่ 218. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ.
- สมบูรณ์ ชิตพงศ์. (2544). การวัดและการประเมินด้านคุณธรรมจริยธรรม. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมบูรณ์ ทินกร. (2535). การศึกษาเปรียบเทียบความสามารถและความซื่อสัตย์ในการเขียนสะกดคำภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำกับการใช้แบบฝึกหัดตามคู่มือครู. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมพร เทพสิทธิ. (2542). คุณธรรมและจริยธรรม. กรุงเทพฯ: สมชายการพิมพ์.
- สำนักงาน ก.พ. (2537). ข้อบังคับ ก.พ. ว่าด้วยจรรยาบรรณของข้าราชการพลเรือน. กรุงเทพฯ: สำนักงาน ก.พ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2526). แผนการศึกษาระยะที่ 7 (พ.ศ.2535-2538). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ.
- อักรอนงค์ ปราโมช. (2525). การให้เหตุผลทางจริยธรรมของนักเรียนพยาบาลวิชาชีพในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การพยาบาล). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- Arbuthno, J.B.; & F. David. (1981). *Teaching Moral Reasoning : Theory and Practice*. New York: Harper & Row.
- Bandura,A. (1977). Self-Efficacy: Toward a unifying Theory of behavioral Change.Psychological Review.
- Biskin, D.S.; & K. Hoskinson. (1979, January). The Relationship of moral Reasoning to Conduct Problems and intelligence. *Dissertation Abstracts International*. 40(9) : 4961-A.
- Birks, Mary Dutcher. (1982). The Relationships Among Moral Reasoning Perceptual Orientation and Self Concept. *Dissertation Abstracts International*.

- Burgess, Donald. (1982). A Study of The Relationship Between School Climate and Teacher Morale in Urban Secondary School. *Dissertation Abstracts International*.
- Brown, R. (1968). *Social Psychology*. New York: The Free Press.
- Cattell, Raymond B. (1963). Manual for Jr. Sr. High School Personality Questionnaire "HSP" Form Lillinair : the Institute for *Personality and ability Testing*.
- De Youngl; & Anna Marie. (1982). A Study of the Relationships Between Teacher and Student Levels of Moral Reasoning in a Japanese Setting. *Dissertation Abstracts International*.
- Freud, S. (1949). *An Outline of Psychoanalysis*. New York: W.W. Norton Co.
- Flippo, E.B. (1966). *Management : A Behavioral Approach* New York : Allyn and Bacon.
- Funk and Wagnalls. (1966). *New Standard Dictionary of the English Language* New York.
- Good, V. Carter. (1973). *Dictionary of Education*. 3rd ed. New York: McGraw-Hill.
- Gowin, Charles Barry. (1982). A Study of Teacher Moral in Southern Illinois. *Dissertation Abstracts International*.
- Hinman M. Lawrence. (1998). *Ethics : A Pluralistic Approach to Moral Theory*. 2nd ed. New York: Harcourt Brace.
- Justice, Madeleine Carol. (1989, July). The Effect of Literature instruction with An Emphasis on Kohlberg's Moral Development Stages on Secondary Students' Moral Reasoning Ability. In *Dissertation Abstracts International*. 50(1) : 11-A.
- Kohlberg, L. (1976). *Moral Stages and Moralization : The Cognitive Development Approach, in Moral Development and Behavior : Theory Research and Social Issues*. Edited by T. Lickona. New York: Holt Rinehart and Winston.
- _____. (1969). *Stage and Sequence : The Cognitive Development Approach to Socialization*. Chicago: Rand McNally.
- Lawshe, C.H. (1986). *Principles of Personal Testing*. McGraw-Hill Book Co.
- Niles, William Jeremiah. (1983). The Effects of Moral Education on Delinquents and Predelinquents. *Dissertation Abstracts in Termination*.
- Romance, Thomas John. (1985, February). A Program to promote Moral Development Through Elementary School physical Education. *Dissertation Abstracts International*. 45(8) : 2442.

Romeo, John Edwards. (1987, July). The Effect of Cognitive moral Development Instruction on Moral Development Scores of P

Turiel, Elliot. (1966, June). An Experimental Test of Segmentability of Developmental Stages in the Children Judgement. *Journal of personality and Social Psychology*. 3(6) : 611-618.

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิอ่านผลงานวิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ สลโกสุม

ข้าราชการบำนาญ

สังกัดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อาจารย์ชวลิต รวยอาจิณ

ข้าราชการบำนาญ

สังกัดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อาจารย์อรพิน พัฒนาผล

อาจารย์

สังกัดคณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

ภาคผนวก ข
ผลการวิเคราะห์ข้อความรายชื่อ

ตารางค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ

ข้อ	IOC
1	0.80
2	0.80
3	0.80
4	0.80
5	0.80
6	0.80
7	0.80
8	0.80
9	0.80
10	0.60
11	0.60
12	0.50
13	0.50
14	0.60
15	0.60

ตารางค่าดัชนีความสอดคล้อง (r) ของแบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ

ข้อ	r
1	.69
2	.65
3	.66
4	.67
5	.65
6	.69
7	.69
8	.66
9	.65
10	.65
11	.62
12	.62
13	.64
14	.64
15	.66

ภาคผนวก ค
แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

แบบวัดจริยธรรม

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว

1. เพศ

☐ ชาย

☐ หญิง

2. สถานภาพสมรส

☐ โสด ☐ ไม่โสด

3. ประสบการณ์การทำงาน ปี เดือน

ตอนที่ 2 แบบทดสอบวัดจริยธรรม

คำชี้แจง ขอความอนุเคราะห์ท่านอ่านข้อความสถานการณ์ต่อไปนี้ แล้วสมมติว่าท่านกำลังอยู่ในสถานการณ์ดังกล่าว ท่านจะเลือกปฏิบัติอย่างไร โดยให้ท่านทำเครื่องหมายกากบาท (X) ลงในตัวเลือกที่ตรงกับความคิด และความรู้สึกของท่านมากที่สุดเพียงคำตอบเดียว ซึ่งตัวเลือกที่ท่านเลือกจะไม่มีโอกาสผิด และจะไม่เกิดผลเสียกับท่านแต่อย่างใด ขอให้ท่านตอบให้ครบทุกข้อเพื่อความสมบูรณ์ของแบบทดสอบวัดนี้และเกิดประโยชน์สูงสุดในวิชาการ

1. หลังจากที่ผู้บังคับบัญชามอบหมายงานให้ทำและให้ส่งงานภายในวันนั้น ท่านที่สมจิตมีเวลาว่างจะรีบเร่งทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างตั้งใจ ถึงแม้ว่าในช่วงนั้น จะมีเพื่อนชักชวนให้ไปเดินที่ตลาดนัด แต่สมจิตก็จะทำงานที่ผู้บังคับบัญชามอบหมายให้เสร็จเรียบร้อย ถ้าท่านเป็นสมจิตท่านคิดว่าที่ทำเช่นนั้นเพราะเหตุใด

ก. เพราะ ผู้บังคับบัญชามักจะตำหนิที่ทำงานที่ได้รับมอบหมายไม่สำเร็จ

ข. เพราะ มีความไม่สบายใจถ้าทำงานไม่เสร็จเรียบร้อยตามที่ได้รับมอบหมาย

ค. เพราะ เพื่อนร่วมงานในกลุ่มเพื่อนที่สนิทมักจะทำงานตามที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จตามที่กำหนด

2. ในวันจันทร์หน่วยงานของสมศรีมีการเปิดอบรมโครงการบริการทางวิชาการ ผู้บังคับบัญชาให้สมศรีนำอุปกรณ์ดอกไม้ธูปเทียนมาเตรียมตอนเช้าของวันจันทร์ สมศรีมีภาระงานบ้านทำให้ ยังไม่ได้เตรียมอุปกรณ์ดังกล่าวมา จำเป็นต้องไปซื้อที่ร้านอาจทำให้มาเตรียมงานไม่ทัน สมศรีจึงตัดสินใจไปซื้ออุปกรณ์ ด้วยรถยนต์รับจ้างโดยจ่ายค่าพาหนะด้วยตนเอง ถ้าท่านเป็นสมศรี คิดว่าทำเช่นนั้นเพราะเหตุผลใด

- ก. เพราะ ถ้าไม่ทำเช่นนี้อาจทำให้การจัดงานไม่เรียบร้อย
- ข. เพราะ ถ้าไม่ทำเช่นนี้เพื่อนร่วมงาน อาจจะได้รับคำตำหนิไปด้วย
- ค. เพราะ เป็นหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ถ้าหากไม่เตรียมมาจะทำให้ผู้บังคับบัญชาตำหนิ
3. สุดา นัดเพื่อนเพื่อไปเที่ยวสวนสาธารณะในวันหยุดและให้ทุกคนเตรียมอาหารและขนมเพื่อไปรับประทานด้วยกัน สุรัตน์ก็จะเตรียมถุงขยะไปด้วยสำหรับใส่เศษอาหารเพื่อรวบรวมไปทิ้งในถังขยะ ถ้าท่านเป็นสุรัตน์ คิดว่าที่ต้องทำเช่นนี้เพราะเหตุผลใด
- ก. เพราะ ได้รับคำแนะนำสั่งสอนมาเช่นนี้
- ข. เพราะ ไม่ต้องการได้รับคำตำหนิจากผู้พี่พบเห็น
- ค. เพราะ ทุกคนที่ใช้สวนสาธารณะต้องร่วมมือกันรักษาความสะอาด
4. ในขณะที่สมศักดิ์รีบร้อนจะไปประชุมขณะเดินขึ้นไปห้องประชุม ได้พบเศษแก้วตกอยู่บนทางเดิน ซึ่งไม่สังเกตก็จะมองไม่เห็น แต่สมศักดิ์ก็เก็บเศษแก้วนั้นไปทิ้งถังขยะ ทำให้เสียเวลาไปหลายนาที อาจจะทำให้เข้าประชุมไม่ทัน เป็นสาเหตุให้สมาชิกมองได้ขณะเดินเข้าห้องประชุม ถ้าท่านเป็นสมศักดิ์ท่านเก็บขยะเพราะเหตุผลใด
- ก. เพราะ กลัวเพื่อนร่วมงานได้รับอันตรายจากเศษแก้ว
- ข. เพราะ กลัวว่าตนเองอาจจะมองไม่เห็นเดินเหยียบเศษแก้ว
- ค. เพราะ ต้องการให้ความปลอดภัยแก่ผู้เดินทางนั้นทุกคน
5. ในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์หมู่บ้านของสุนันทาได้ขอความร่วมมือชาวบ้านในหมู่บ้านเพื่อทำความสะอาดและเก็บวัชพืชต่าง ๆ ในบริเวณแหล่งน้ำประจำหมู่บ้าน ถึงแม้จะมีงานที่ได้รับมอบหมายเพื่อให้เสร็จภายในวันจันทร์ แต่สุนันทาก็เข้าร่วมกิจกรรมนี้ ถ้าท่านเป็นสุนันทาท่านคิดว่าที่เข้าร่วมกิจกรรมเพราะเหตุใด
- ก. เพราะ ไม่ต้องการถูกตำหนิจากคนในหมู่บ้านว่าเป็นคนเห็นแก่ตัว
- ข. เพราะ ครอบครัวของตนเองก็ได้ใช้แหล่งน้ำนี้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ
- ค. เพราะ เพื่อที่หมู่บ้านที่อาศัยอยู่ได้มีที่พักผ่อนหย่อนใจมีแหล่งน้ำสะอาดไว้ใช้
6. ในการจัดกิจกรรม 5ส สายหยุดได้รับปากกับผู้บังคับบัญชาไว้ว่า จะช่วยเพื่อนร่วมงานจัดบอร์ดกิจกรรมเกี่ยวกับ 5ส แต่พอใกล้วันดังกล่าว สายหยุดถูกมอบหมายให้ไปประชุมแทนเลขานุการของคณะในวันเสาร์-อาทิตย์ ซึ่งตรงกับวันที่ได้นัดหมายกันมาทำกิจกรรม 5 ส ถ้าท่านเป็นสายหยุดท่านคิดว่าจะทำอย่างไร
- ก. มาช่วยจัดกิจกรรม 5ส เพราะเราต้องรับผิดชอบต่อส่วนรวม
- ข. ขออนุญาตผู้บังคับบัญชา เพราะต้องไปประชุมตามที่ได้มอบหมาย
- ค. มาช่วยจัดบอร์ดกิจกรรม 5ส เพราะกลัวถูกผู้บังคับบัญชาตำหนิที่รับปากไปแล้วแต่ไม่ได้มา
7. ในวันเสาร์นี้ครอบครัวของสมรักษ์จะไปเที่ยวน้ำตกกัน ซึ่งสมรักษ์อยากไปเที่ยวมากเพื่อพักผ่อนคลายเครียดจากการทำงานหนัก แต่ในวันศุกร์ก่อนกลับบ้านผู้บังคับบัญชาได้ขอความร่วมมือให้ทุกคนมาช่วยกันทำงานเกี่ยวกับการทอดผ้าป่า ซึ่งจะนำไปในวันจันทร์ที่จะมีการเดินทางไปจังหวัดตาก ถ้าท่านเป็น สมรักษ์ท่านคิดว่าจะทำอย่างไร

ก. ขออนุญาตผู้บังคับบัญชาไปเที่ยวกับครอบครัว

เนื่องจากได้นัดหมายกันไว้เรียบร้อยแล้ว กลัวจะเสียคำพูด

ข. มาช่วยกันเตรียมงาน เพราะเพื่อนร่วมงานก็มาช่วยกันทุกคน

ค. มาช่วยกันเตรียมงาน เพื่อในวันเดินทางไปจะได้งานที่เรียบร้อย

8. ในช่วงพักเที่ยง สมสวยได้มารับประทานอาหารที่โรงอาหารของมหาวิทยาลัย กับเพื่อนร่วมงานอีกหลายคน แต่เมื่อกำลังรับประทานอาหารอยู่ก็มีโทรศัพท์มาหาสมสวย ซึ่งสมสวยก็รีบร้อนมากไม่ทานข้าวต่อ และต้องนำจานข้าวไปเก็บในที่รองรับทันที ถ้าท่านเป็นสมสวยท่านคิดว่าทำอย่างนั้นเพราะเหตุใด

ก. เพราะ ต้องการให้เพื่อนและผู้อื่นเห็นว่าเป็นคนมีความรับผิดชอบ

ข. เพราะ ต้องรับผิดชอบถึงแม้ว่าจะมีเพื่อนที่ทำได้เพื่อความสะอาดเรียบร้อย

ค. เพราะ ไม่ต้องการให้เพื่อนร่วมงานตำหนิที่ไม่เก็บจานของตัวเองไปไว้ในที่รองรับ

9. ธิดารัตน์ มาทำงานแต่เช้าเป็นประจำ และมักจะมาถึงที่ทำงานเป็นคนแรก และธิดารัตน์ปฏิบัติเช่นนี้เป็นประจำ ถ้าท่านเป็นธิดารัตน์ ท่านทำเช่นนี้เพราะเหตุใด

ก. เพราะ ทำให้มีสมาธิ มองปลอดโปร่ง งานมีคุณภาพมากขึ้น

ข. เพราะ ถ้ามาสายจะทำให้ผิดระเบียบกฎเกณฑ์ของหน่วยงานที่ตั้งไว้

ค. เพราะ ทำให้เพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชารัก เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น

10. คมกริช ขับรถชนหญิงคนหนึ่งฟาดพื้นสลบในที่เปลี่ยวเวลาเวลากลางคืน ถ้าหากเธอขับรถหนีไปก็คงไม่มีใครรู้เห็น แต่คมกริชกลับหยุดรถพาหญิงคนนั้นไปส่งโรงพยาบาลและแจ้งให้ตำรวจทราบว่าตนเป็นผู้ขับรถชนหญิงคนนั้น ถ้าท่านเป็นคมกริช ท่านมีเหตุผลอย่างไรจึงทำเช่นนั้น

ก. เพราะถ้ามีผู้รู้เห็นแจ้งตำรวจ ถูกจับภายหลังก็จะมีโทษหนักขึ้น

ข. เพราะ จะเป็นบาปติดตัวถ้าหากหลบหนีโดยไม่รับผิดชอบต่อการกระทำของตน

ค. เพราะต้องการให้ผู้บาดเจ็บ ตำรวจ และแพทย์ที่โรงพยาบาลชื่นชมว่าเป็นคนดีของสังคม

11. วันหนึ่งสุทัศน์ได้รับเชิญให้ไปเป็นเกียรติในโครงการบริการทางวิชาการของหน่วยงานอื่น และมีการเปิดอบรมวันจันทร์ ซึ่งได้มีการเชิญชวนคณาจารย์และเจ้าหน้าที่มาร่วมงานโดยพร้อมเพรียงกัน ปรากฏว่าวันนั้นเกิดฝนตกอย่างหนัก มีแต่สุทัศน์ได้เดินทางมาร่วมงานทันเวลาเปิดอบรม ถ้าท่านเป็นสุทัศน์ ท่านมีเหตุผลอย่างไร

ก. เพราะถือคติว่า " ร่วมมือกับองค์กรจะเจริญก้าวหน้า"

ข. ได้รับการยกย่องจากหน่วยงานที่เชิญว่าเป็นคนรับผิดชอบต่อหน้าที่ได้ดี

ค. เพราะกลัวเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชาตำหนิว่าเป็นตัวแทนที่มีความบกพร่องต่อหน้าที่

12. พรุ่งนี้เป็นวันไหว้ครู นิสิตแต่ละวิชาเอกช่วยกันจัดงานเตรียมสถานที่อุปกรณ์ เพื่อใช้ในพิธีไหว้ครู ในขณะที่เพื่อน ๆ ช่วยกันจัดสถานที่ดูแลความเรียบร้อยก่อนถึงวันพรุ่งนี้ กันยา ต้องรีบกลับบ้านเพราะมีหน้าที่ช่วยพ่อแม่ที่พิการทุกวัน แต่วันนี้กันยาไม่รีบกลับบ้านอย่างเช่นทุกวัน ยังช่วยเพื่อนทำงานให้เสร็จ ถ้าท่านเป็นกันยา ท่านมีเหตุผลอย่างไรจึงทำเช่นนั้น

ก. กลัวเพื่อน ๆ ไปฟ้องอาจารย์ที่ปรึกษาและจะถูกตำหนิได้

ข. เพื่อน ๆ จะได้เห็นว่ามีน้ำใจ เสียสละ และให้ความร่วมมือ

ค. เป็นงานที่ทุกคนมีหน้าที่รับผิดชอบร่วมกันในงานของส่วนรวม

13. ผู้บังคับบัญชา ได้แต่งตั้งมอบหมายงานให้วายุ เป็นหัวหน้าดูแลจัดเตรียมอุปกรณ์การสอนเพื่อส่งเข้าประกวดกับหน่วยงานอื่น เมื่อถึงกำหนดนัดทำงาน ปรากฏว่าเพื่อร่วมงานไม่มาตามที่นัดกันไว้ วายุจึงได้จัดเตรียมอุปกรณ์การสอนเพียงคนเดียวจนเสร็จเรียบร้อยทันเวลาตามกำหนด ถ้าท่านเป็นวายุท่านมีเหตุผลอย่างไรจึงทำงานเพียงคนเดียว

ก. เพื่อนและผู้บังคับบัญชาจะได้ยกย่องว่าเป็นคนไว้วางใจได้ในเรื่องการทำงาน

ข. ได้รับคำสั่งแต่งตั้งแล้วเป็นหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ ไม่ว่าจะมีความอุปสรรคใด ๆ ก็ตาม

ค. ทุกคนมุ่งมั่นกระทำหน้าที่ของตนให้สำเร็จลุล่วงด้วย หน่วยงานจะได้เจริญก้าวหน้า

14. หน่วยงานประกันคุณภาพ ขอเชิญหน่วยงานต่าง ๆ ส่งตัวแทนเข้าร่วมฟังบรรยายทางวิชาการ ดวงดาว เป็นตัวแทนของหน่วยงานเข้าร่วมฟังบรรยายในครั้งนี้ ทั้งที่หน่วยงานของดวงดาวก็มีงานประกันคุณภาพภายในหน่วยงานของตน แต่ดวงดาวก็มาเข้าร่วมประชุม ถ้าท่านเป็นดวงดาว ทำไมท่านจึงเข้าร่วมประชุม

ก. เพราะ อยากให้ผู้บังคับบัญชามองว่าเป็นคนตั้งใจทำงาน

ข. เพราะ เป็นตัวแทนของหน่วยงานแล้วต้องทำหน้าที่ให้ดีที่สุด

ค. เพราะ ทุกคนควรฝึกฝนตนเองให้รู้จักความรับผิดชอบต่อหน้าที่จะนำมาซึ่งความสำเร็จ

15. มอลินีเข้าไปค้นคว้างานวิจัยในห้องสมุดของมหาวิทยาลัยเสมอ เมื่อถึงเวลาจะกลับบ้าน หนังสือที่นำมาค้นคว้าทุกเล่ม มอลินีต้องไปวางไว้ในชั้นที่กำหนดทุกครั้ง ถ้าท่านเป็นมอลินี ท่านมีเหตุผลอย่างไร จึงนำไปวางไว้ที่ชั้นที่กำหนดทุกครั้ง

ก. นิสิตทุกคนต้องทำตามกฎระเบียบของห้องสมุด

ข. เพราะหนังสือเป็นสมบัติของส่วนรวมควรดูแลช่วยกันทุกคน

ค. อยากให้เพื่อนและเจ้าหน้าที่ห้องสมุดชมเชยว่าเป็นคนดีของสังคมน่าเอาเยี่ยงอย่าง